

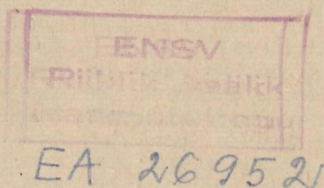
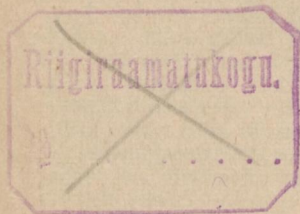
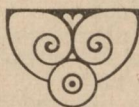
EA 26.952

hispaania wennad

(Lühendatud wäljaanne)

D. Alcoc'i järele O. W.

Tallinna 1927

Ušklikkude Noorte C. E. Siidu kirjastik nr. 9

I.

Üle Hispaania rikašte nurmede lehvis kurb leinaloor. Püha inkwiisitsioon, ketseritõhus, tegi oma hirmuäratavat tööd ifka toledama võimu ja ulatusega. Ei olnud ükski müür nii tihke, et äraandja pilgud poleks suutnud taht läbi tungida, ega ta ükski saladus nii warjatud, et teda ei kuulnud äraandja kõrwad; ei suutnud kõrge seisus, ei rikkus ega head tutvused kedagi väha tribunali julma käe eest warjata. Püha kätte all warjati isiklikku wiha, kadestust, ahnust, üldse kõiki madalaid inimlikke omadusi, ja kerge oli inimesi, ehk küll täiesti süütuid, teelt kõrwalbada, saades seest „jumalameelepärastest tööst“ weel rikalikku kasu. Usupuhasust, nututuli kujunesid werejanulikeks inimestejahiks; weripunased leegid tõusid tuleritadest, ja mustad luutsusambad katsid kõrge taewawõlwi puhta siina.

Inkwiisitsiooniaeg on werega määritud leht ajalooaamatus, ta on meie Päästja püha armastusõpetuse rikkumine!

See pimedas waritsen tont häwitab niihästi rikka mehe elu ja waranduse kui ta lihtsa inimese warjatud elu. Igalpool luuras waenlane; walus äraandmine ümbritses aadlimeest, alamat ja ka waga kristlast; tuhanded piinast läbi wiis tee tule-riidale, jumalaim presjiss piinatambris waewatuult tunnistusi, milliseil puudus iga-lugune alus. Isegi kuninga wõim kahwatus inkwiisitsiooniwõim ees, see kudus oma wõrgu ifka tihedamini waeste, ekkstatud kristlaste ümber. — — —

Mõistatuslik saladus warjas wana Nueera lossi, rikka krahwi wiimast, ülejäänud warandust. Don Juan Alvarez, kord kuulus ohwitser ja lõbus elumees, oli oma abielu alul äkki ilmaõdustusele ielja pöörnud ja oma lustilise elu waifie

maaeluga wahetanud. Pea langes kibeda äraandmise tõttu ta kuulsus, ta saabeti faristuswäkke Indiasse ja oli seal, nii rääkis ilm, werises lahingus langenud. Kirik omandas ta suured warandused, jättes ifata poegadele waid tähtsusetu rahajumma ja mainitud wana lossi Sierra Moreenas, kus sai poistele osaks truu teenijate wahel ükshildane, kuid siiski rõõmus lapsepõlw, kuni lahutas neid elukutse walik.

Wanem, Don Juan, noormees täis tuld, walis sõjamehe tulle; nüüd 1556. aasta suwe tulekul awanes talle esimest torba lai hiilgaw maailm.

Teiseks kujunes Don Karlose, noorema wenna saatus. Ta oli ifka järeleandlikum, peaaegu kartlik ja tundeline; ta wõttis kõig sügawamalt kui Juan; Alkaala ülikoolis õppis ta põhjalikumalt ja walmistas end wäärikiselt preestri elukuttele. Weel oli neil onu Don Manuel Alvarez eestkostjaks, selle juures wiibis Don Karlos mõne kuu pärast ülikooli lõpetamist, nagu kartes ifka weel otjustawat sammu, ja wiimaks kawat-les ta isa lossi segamata ükshilduses uuele elusjärgule anduda.

Ent ka siin ei leidnud ta oodatud seesmist rahu; ifka weel piinas teda teadmatu- tus: oli ta täna walmis otjustawa sammu astuma, siis waldas teda ju homme mõistmata kartus. Wiimaks, wäsinud hingewõit- lusiist, teatas ta onule, et lasseb ennast jõulu- ajal õnnistada.

See oli samm edasi, nüüd pidi ometi ta süda kergeks minema! Kuid tume ja raske oli südamekõõk, segased mõtted waewasid tal pead; nii suur asi seisis tal ees, nii meelitaw oli waimuliku auaste redel, kerge tõusta seal mehel, kel nii hiilgaw seisus ja haridus. Lootusrikkana, järawaiz wärwes maalitud pildina seisis ta ees waba,

wärste, kena maailmaelu, — meelitus, kiidatus, mille vastu ei teadnud ta muud sõjariista kui palwet. Oh! ja ka see oli mõjuta, seft ta usk õpetas teda waid ilusaid sõnu ükssteise külge liitma, abitu hinge kfiendamist ta weel ei tunnud. — —

Jälle korrats käis Don Karlos wana lossi ruumid läbi, rahutult, sihita, peaaegu lämbudes kahtlusis. Surnud isa toas peatus ta kõrge wõlwalna ees ja waatles sügawas mõttes teemandiga ruudusse kirjutatud sõnu:

„El dorado
Yo hé trovato!“

(Ma leidsin kullamaa!)

„Kullamaa!“ — kui jageli seifid wõisid siin selle kirja ees ja andsid maad oma lapselikule unistusele. Ja unistujist kujunes teadmine, nagu oleks isa saawutamatus kauguses, — mitte aga jurnud! Ei, ei, tema, tema üffi leidis kullamaa, mille muinaslooline ettekujutus elustas tol ajal hulga Hispaania õnneotsijaid. Seal elas ta, seal ta walitses kuningana, rikas, õnnelik, austatud, tundes igatsust kaswawate poegade järele, kelledest teda lahutas kibe saatus. Poiste lapselik, tormiline fantaasia leidis ju tee isa juurde: kaswada tui ei takista enam eeskostja mõju, ja siis hoolimata ähwardawast takistustest sinna imelisele kullamaale, waga igatsetud isa juurde. Oh, imeõnnis, määratu õnn!

Burpurpunane, rubiinisärast ümbritsetud päikesetas wajus ifka sügawamale ja sügawamale horiisonbile, süüdates mõistatusliku „kullamaa“ nagu häwitawa tulega. Oli see tõesti tema lastiku ettekujutuse, ta lapseliku igatsuse maa? —

Õvõs kelluste kõlin, milliseid tarwitawad hispaania hobuesli-ajajad oma loomade ehteks, ja hele, rõõmus hääl all õues äratadsid ükfilidale ta sügawast mõtteist. Siis astus Dolores, wana naisteeniija, ja palus lubada õõmaja rändawale kaupmehele, kes ei jõudnud enne õõd lähemasse külla.

Wiisakus ja wõõraste-wastuwõtlikkus on ju hispaanlasel weres; nii ütles ka

Don Karlos rõõmja naeratusega: „Ta olgu terwitatud! Walmista talle hea ase, Dolores, ja kutsu ta õhtujõõgile, ta peab mu külaline olema. Ka loomadel ei pea milledki puiduma, Diego pangu neile pehme põhu ja riffalku toidu.“

Siis astus ta ise ruttu wälja õue, et wõõrast külalist mõne südamliku sõnaga terwitada.

Külaline oli wäike, rõõmus mees targa näo ja selge pilguga. Wiisaka kummarbusega teretas ta lossihärrat ja tänas südamest. Ta oleks leppinud tarifikatäie selge allikaweeaga ja kaasatõudud leiwaga, kui aga armuline härra teda austab — ainult weel oma trundele loomadele tahab ta toitu anda, ja siis seisab ta lossihärra teenistuses!

Glau mees meeldis Karlosele, ta näis lahtiste silmadega ilma waatawat ja wõis kindlasti huwitawalt kõnelda. „Mis teie nimi on?“ küsis ta wõõralt, „kust tulete ja kuhu lähete?“

„Juliano el Chifo (wäike) — nii hüütakse mind, mu tee wiib Toledost Sevillasse; kaupmehe Medel d'Espinoosale wiitwad mu trund loomad kallist kaupa. Kuis rõõmustawad nad nüüd teenitud puhkusest ja heast toidust; teie heategu olgu teile tuhat korda tatutud!“

Ule poole tunni istusid mõlemad, üks teiest nii erinewad lauaselklikeid Don Karlose toas, ja ifka jälle pidi peremees oma külalise tarkust, õfjustuswõimet ja peeneid kõmbeid imestama, iseäranis pani aga teda imestama asjaolu, et lihtsa mehe juust aimustli wannet ei tulnud. See oli talle täiesti uus, kinnitas ju iga lihtnimine Hispaania omi ütelsi, hüüdes alati jumalaema ja kõiki pühakuid, samuti wandus ta igal wäiksemal juhusel. Siin polnud ei õht ega teist; mees kirjeldas omi reise, rääkis linnadest ja maadest, milliseid ta näinud, jutustas rahwawiisidest ja kõmbeist, nähtawasti reisis mees lahtise silmaga ja kirjastas oma haridust ja terwet õfjustuswõimet.

„Ma kuulsin, teie laulsite tallis prantsusekeelse laulu,“ ütles Don Karlos, „nii pole juiste teile ta Prantsusmaa võõras?“

„Ei ole, fennor; olen mitmel korral Püreneidest üle sammunud, käisin ka Shweitsis, siiski tunnen waid tee Lyonist siia ja wäite oja Shweitsist. Kuid hilja on, teie olete pikast jutlemisest wäsinud“ — nagu murekult peatus ta tark pilk Don Karlose kahwatanud näol, — „andestage jutukale rändkauplejale, et ta sellele warem ei mõelnud.“

Ta tõusis, kuid Karlos jõudis ta ette. Hobueesli-ajaja waatas talle tõsijalt filmi. „Tänu teile, isand! Jumal kingu teile terwist, õnne ja rahu!“

Õnne ja rahu! — Võsihärra hinge wajus ülesti wana mõistmata, jüdantrõhuw walu, millele ta ei teadnud nime; ta näolt paistis sügaw kurbus, ta filmad waatasid luhmilt. „Õnne ja rahu? — ma ei tunne neid“ . . .

„Siis troostigu teid Jumal, fennor! — Ta wõib teid troostida!“ Tungiwalt, tõsijalt kõlas see sõna.

Tabatult waatas Don Karlos üles; ta ei mõistnud sõnade sügawust, nende tähtsust. Juliaano kummardas üle lana ja küsis saladuslikult, täis sügawat tõsidust: „Wabandage mu küsimust: kas tunnete Jumalat, fennor?“

See erutas losjihäcrat: temale, õpetlasele, niisugune küsimus! Kuid kohe rahustus ta; see, kes küsis, oli lihtinimene; parat ja wastab talle ruttu. „Alkaano ülikoolis omandasin litsentsiaadi, — ma seisan õnnistamise eel,“ ütles ta külmalt.

„Mii teate teie midagi Jumalast. Kuid Jumalat tunda on hoopis teine asi! — Meed, kes tunnawad Jumalat, on õnnelikud, ja hoolimata wälisest murest walitseb rõõm ja rahu nende südameis.“

„Teie arwate wist, et ma pean firiku õpetusest rahu otsima?“

„Ei, fennor, Jumalas on rahu ja Kristuses, kes meile ilmutas Jumalat.“

„Sama asi, teiste sõnadega waid.“

„Ja siiski mitte, fennor! Jeesus Kristus

üksi, kes tõi meile rahu, wõib delda: Su patud on sulle andeks antud! Tema on leib, mis toidab meid, elaw wesi, mis wärskendab. Tema juures on rahu ja magus lebu, sest troostides ütleb ta: Tulge minu juurde kõik, kes teie olete waewatud ja koormatud, ja mina tahan teile hingamise saata!“

„Kes teie olete, et räägite nõnda? Teie tarwitate pühakirja sõnu; kas tunnete laudina keelt?“

Hobueesli-ajaja löi filmad maha: „Ei, fennor, — aga . . .“

„Aga?“
„Pihka mehe filmist paistis isefugune wõiduläige. „Ma panen elu ja julgeoleku teie kätte, fennor; kas annate mulle au sõna, et teie mind ei anna ära?“

„Kui tahate, töotan teile püha risti all.“

Südamlikus ualdues waatas eeslajaja oma seltsilise peale. „Seda ma ei waja, fennor, teie au sõna wastab wandeale, ja nii usaldan ma teile siis, et — ma olen meie Jeesanda Jeesuse Kristuse sõnu oma emakeeli lugenud.“

Karlos taganes, nagu oleks katkutõbe oma külalises märganud. „Teie olete ketser?“ hüüdis ta ehmatusega.

Lihtjas suuruses seisis Juliaano seal, selgelt ja otsekohejelt waatas ta tark film: „Kas on Jumala sõna mõista ja tunda — ja ketser olla üks ja sama? Mõnda paremat meest tabas ju see teenimata teotus, isegi kuulja jutlustaja fray Konstantiino Sevillast, keda teie wist küll isegi olete kuulnud.“

„Ma tunnen teda, — fogu peenem seltskond Sevillas woolab ta juurde.“ rääkis Don Karlos; jälle haaras teraw walu ta südant. Kuidas — kas ei tanna ta tüütawat rahutust sest ajast, mil kuulis esimeist korda seda suurt kõnelejat? — „Ketserid wõltsiwad püha teksti; tuhu jõab siis tõbe?“

„Teie wõimuses seisab selgusele jõuda, fennor! Lugege ise uue testamendi hispaaniakeelset tõlget, ühtki wale sõna ei leia teie sealt. Ta on mul kaasas; õpetlane

Juan Perez tõltis ta kreeka keelest kastilia keelde."

Mii tõsiselt seisis ta seal, see lihtne mees, kindlalt vaatas ta oma vastuvõtja uurivasse näkku.

Don Karlos Alvarez kõikus, otsekohene pill võttis talt sõjariista. "Siis tooge ta välja, Jumala nimel," hüüdis ta, "ega võltsimised ja ekstimised ei lähe mul silmist; ei või wist patt olla puhta Jumala sõna tõlget järele waadata."

"Ta julgeb liig palju", mõtles ta, kui Juliaano toast lahkunud, "ta teeb seda lapselikus teadmatuses, kuid ihu ja hing wõiwad sealjuures hukkuda. Ma pean teda hoiatama, ta ei aima hädaohtu, mis ähwardab teda."

Noor õpetlane oleks Alkaalas igal ajal wulgaatat wõinud lugeda; nüüd ei mõistnud ta isegi, miks ta seda polenud teinud. Igatahes tahtis ta nüüd waitseil õõtundidel tõlget tõsiselt lugeda, ja ta sõrmed hoidsid kõwasti wäikest pruuni raamatut, mille ulatas talle tagasihirutanud Juliaano. "Armas sõber", ütles ta lahtelt, "mind tohite teie ujalbada kui wenda, kuid kas

tunnete ka hädaohtu, mis ähwardab teid, kui teie juures leitakse see raamat?"

"Täiesti, sennor. Kui käsib isand, siis sulane kunleb sõna; ma tänan Wägewamat, kes lubab mind ta tödriisi olla."

"Siis aidaku teid Jumal! See on julge mäng ja wäärib waewalt teie suurt ohwrit."

"Kas ma siis mitte, kui tohin nõrkejaile eluwett wiia, rahu rahutuile ja walguist pimedaille? Do, isand, selle õndsuse eest pole ükski hind liig suur! — Arge pahandage, sennor, teie olete õpetatud härra ja mina waid lihtne, waene mees, ometi saate siin minult maailma suurima waranduse. Paluge Jumala õnnistust, et awaneksid teie silmad, et oleks walmis jüda seda warandust õieti tundma ja hoidma. — Elage hästi, sennor; kui mitte siin all, siis loodan teid näha puhtas walguses Kris-tuse, meie Isanda ja Kuninga paremal täel."

Ta kummardas aadlimehe wiisakusega ja julges ufte oma järel enne, kui Don Karlos d'Alvarez toibus oma imestusest ja oleks ainuiski sõna tänuks ja jumalaga-jätuks leidnud.

II.

Imeline tunne valdas loosihärra hinge, eeslajaja kingitust, testamenti, hoidis ta veel käes. Oli ju hiline öötund, seepärast ei võinud ta nüüd raamatu-uurimisega alata, ta ei olnud tas kõik rahuline küllalt; kuid kindlasti võttis ta nõuks rida rea järele nurida.

Kui Don Karlos veel magas nooruse terwet und, mis waltas hõltsi hommituni, oli ju eeslajaja ammugi teel; jellel truul Jესanda sulasel oli pikk tee ja veel palju salajast rõõmusõnunit wiia. Juliaano el Chico, wõi pigemini Juliaano Hernandez wäärib tõesti ka praeguse maailma tähelepanu; on selgitatud tõsiasi, et see lihtne rändkaupmees, hoolimata tuhandest waewast ja hädaohust, päewas mitu miili ära käis, et pikisid, paelte ja igasuguse kauba alla kunstilist peidetud uusi testamente kindlasti Sevilleasse igatsewalt ootajatele wendadele wiia. Ta teadis küll, millist okasteed käis ta, tundis hädaohu; siiski ei wiinitanud ta, waid heitis Jესanda jalgele ja ütles: „Tee minuga, kuis tahad ja; sündigu Sinu, mitte minu tahtmine!“

Kui suur, kui armas ja imeline peab küll warandus olema, mille pärast ollakse walmis kõik jätma; milline suur aga ka walf niisuguse truuduse eest! — —

Noore õpetlasega sündis muutus, ta ise küll waewalt märkas seda. Mõõdufid walfsed kuud, mil ta endus pühale, õnnistatud uurimusele; üffildajele koitis walguis, mis esiteks hirmutas teda, pärast aga täitis soojuse ja walguisega. Nüüd ei julgenud ta enam filmi, nagu pimestatud walguisest, ei uimastanud ara südame walju lööki, waid andus kui mureta laps tugewale woolule, julge, et see kannab ta õigel ajal kindlale rannale.

On puna, mis on tõusnud ta enne nii

fahwatunud palgele, hele sära, mis loitis ta filmis, uus elu, mis elustas ta wäsinud liikmeid, — ei olnud nad puhtast maaohust tingitud, nagu arwas mureline Dolores; ei, neil oli sügawam, puhtam allikas, mis ei kuitwa iial.

Ei, polnud wigu uue testamenti osawas tõlkes, kuid midagi raputas tugewasti üffikut uurijat. Kuhu jäi ta kitsarinnaline täheusf, mis oli ta uhkus ja wõit nii mitmel, mitmel aastal? Kuhu jäi alus, millele ta ehitanud nagu kõikumatule kaljule? — Kadunud kui udusuled tuules!

Ta ohkas. Ei ta olnud waga, Jumala meelepärane, preestrikuuewäärne mees; ei, ta oli ilmalaps, hoolimata waimulikust kutsesf, millele ta wabatahtlikult andunud! Lemmik wanematemajas, järeleandlik pois; eeskujulik õpilane Alkaalas, heade kometega, terawa waimuga, osaw kõnes ja waie-lustes, — see kõik oli ta uhkus, — kuid kas oli see tõde? Kuidas oli maailm teda meelitanud, enam kui ta ise suutis mõista! Onu Maameli majas maitfis ta waid ilmlikke lõbusid. Wenna Juani pruudile pidi olema tema kaitsjaks, — kas oli tõstnud ta alati puhta pilgu tütarlapse poole?

See seisis kõik nüüd kohutawas selguses ta ees — katmata — käsu häwitawate kiirte all. — Araandja! — Ta hirmus. Nadlimees — Alvarez y Menaya! Häwitawalt oli mõjunud see raamat. Ta oli neetud patune! Kui kurjategija hiilis ta rungi; ei võinud ta süüa, ei magada. Miks olid teised nii julged, nii rahul tühjade seadustega, milliseid ei rahuldanud teda enam, ja milliseile ei teadnud ta ometi midagi asemel seada?

Ent ta luges jälle ja ifka jälle, juba hakkas ta terawa libeduse järele magust tundma. Ei rufunud enam käsu wõim,

nüüd leidis ta lepitawa, õnnestawa wäe Jumala armastuses. Jah, nüüd hakkas ta waest eeskiajajast mõistma, kes oli tõesti wõrattu rikas lõppemata warandustest! Ka temale awanesid nad nüüd hiilguses ja täiuses ja igatsufega sirutas ta käe nende järele; — kas omandab ta nad kunagi? Sest ta teadis, et nende hind on patuse loomuse täielik äraandmine, ja nende lõplik omandamine põhjeneb selgel armul.

Nadlimees ei wõinud lahkuda enam wäikestest pruunist raamatust; nii nagu uppuja haarab õlekõrre, nii hoidis tema siini aulikest troostiwast sõnumist, mis oli temalegi, ehk ta küll oli käinud omadiguses ja uhtuses pimedaid patuteid. Onu majas salles ta onupoegade lütiliselt lõbuelu ja nelas wiisaka kannatlikkusega mõnegi karmi, haawawa sõna; nii oli ju hästikaswatatud aadlimehe kohus. Kas oli see armastus, mis kannab kõik, mis andestab kõik? — Nüüd tahetses ta neid, waeleid, kel ei olnud tulewikulootust, kel oli waid toores meelte lõbu ja — hirmud teiselpool hauda; nüüd oleks ta suutnud neile armastuses andeks anda, nende päästmise pärast paludal

Tagasiwaade endisse ellu äratas mälestuses kuulsa fray Konstantino kõned, tuli meelde ta juur tähelepanelik kogudus: ei onupojad Maanuel ja Baltasar, kergemeelsed elumehed, ei jumalapikfaja halwatud Gonfalo, ei ta edewad daamid, keda huwitas uus mantel enam kui fraateri kaafafikuwad kõned; ei ta donna Beatrid, ta wenna pruut, kelle silmaring weel wäike, ei, — ta meelde tuli ojawa arsti don Losaada tark nägu, Luis d'Abrezos, palwe-raamatu maalija, piiskopaleja Medel d'Espinoosa, walgejuukseline doktor don Garzias Arias, õpetlane Kristobal d'Arrellano, siis weel Juan Gonfalez, Hispaania salajäse kristlastekoguduse tähtsaim liige, ja Fernando de San Juan, Sevilla kolleegiumi magister. Ka naised oli seal, teistsuguseid kui ta harjunud nägema, naised, kelle tõsiiseist filmist paistis selge, puhbas sära, kelles elasid puhtad mõtted, — jälle nägi ta neid enese ees: seal oli Maria de Bohorques,

donna Maria de Cornel, donna de Birvez, donna Isabella de Baena, kes mõistis enda ümber waimlikelt tähtsaid isikuid koguda. Kõik need olid südamega kuulunud ja pälele kogunud, mille hiilgas ei kao ial, kuna tema, waimurikas dialektik, kosutas waid oma kõrwa imelikelt sügawail ettefandeil; nende tuum jäi talle wõdaks!

Nüüd tundis ta: nad kõik olid salaja ühendatud koguduse liikmed, Kristuse teenrid, kes nõudsid jumalariiki, mitte furnud kombeis, waid elawas sõnas. Tema ei olnud wäärt nende kingapaelu päästima, ta seisis kui kerjus wäljas wärawa ees, tännlik raajutekste eest, mis said talle oaks kuningaga laualt. Ikka oli ta Isabella de Baenaga, hästi haritud naise, austanud, nüüd aga tunnistas ta alanduses: see naine andis oma maja Isandale templiks, hoolimata ähwardawast hädaohtust, mis wõis talle ainus mõtlemata sõna tuua!

Weel ei teadnud Don Karlos, kuidas pidi ta seadma oma tulewase elu. Nüüd näis talle wõimatu saada preestriks, sest kuidas wõis ta õpetada, kui ei räägiks ta sellest, mis täitis ta südamet õnne ja õnneusega? — Kuidas wõiks ta preestrikuube kanda, tema, kelle mõistus ja jüda ütlesid, et ta oli — ketser?!

Ja ometi ta ei leinanud; midagi armast purunes ta käes, — armsama, kallima sai ta aemeele; warjud taganesid elustawa walguse ees, milleks siis karta! Küll Jumal muretseb! See oli troost, mille leidis ta ikka jälle rikkast rõõmuallikast.

Rõõm, mis täitis hinge, otis wäljendumist. Seks pakkus aga waitne maaelu wähe wõimalusi. Seda lahtem oli ta oma lähima ümbruse wastu; olid ju Dolores ja Diego ta üsiklase lapsepõlwe trund hooldatajad.

Dleks nüüd weel kohal fray Sebastian, ta esimene õpetaja, — kuidas tahaks ta tahetõrde armastuse ja tänumeelega ta kannatlikkuse, hooli ja trunduse tajuda! Seisib ta isa toas ja waatles aknal salapärafi kirja, siis põles ta süda, sest sõnad: „El dorado yo hé trovato!“ leidis ta

nüüd elawa wastukõla. Nüüd tundis ta selle õige doraado, — kas ehk leidsid nad mõlemad, isa ja poeg, sama kullamaa, mitte nüümsa loolise õnneaare, vaid Jumala rahu?

Ah, oléks ta enam wanemasti teadnud, nende elust, nende usust, oludest, mis riisusid nende suure waranduse, nii et kullale nimele jäi vaid waeus teefeltisiliseks! See pidi küll pime, raske saatuse olema, — ja jälle fertis küsimus: Kas oli isa tõesti furnud, kas oli ta töötatud kullamaale läinud, wõi hirmuwärin täis taht üle, — maine wõim oli kolebam, tuhatkorda hirmsam waluwaimast jurmast! —

Enne waatasid Don Juan ja Don Karlos põlgusega harimata külapreestri peale, sügaw lõhe lahutas neid seft lihtsast mehest; nad kallitsid küll, et Dolores wiis „oma hingedõnnistuse päraft“ mõnikord maitswa roa preestri majja, kuid lossi ei kutsutud preester kunagi.

Nüüd tundis Jumala armust õnnestatu tarwidust oma rikkust teistega jagada. Ei olnud ühtki, kes oli wäitsematast, Issandas ja Dnnistegijas olid kõik üheõiguslikud, kõik termitatud isamajas. Kas ei taanud ta just lihtsast mehelt kallima waranduse? — Nii otjustas ta ise Toomasale lõunale paluda, tahtes kosutada ta ihu ja waimu. Preestri ole see juur auawaldus; ühele kutsule wõisid teised järgneda, ja tahtlemata pafuti paremat kui ta oma laual!

Wiisakas aadlimes püüdis oma küllalise äratada huwi waimlikkusele, kuid ei leidnud wastukaja. Ta teadis, et peab ettewaatlikult talitama. Nii tahtis ta külla waeste ja haigete kaudu sihile jõuda, ta nimetas nad kõik nimepibi, tundis nende haigusi, tõesti, paremini kui hingekarjane, ent see ei seganud weel wiimast . . .

Lõpuks küsis Don Karlos otse kui preester preestrit, kas suwab isa Toomas püha uumusteeriwide talitusel jagamatult mõtet asjale foondada?

Küllaline ehmus; kas pidi see waimuliku juurdlust tähendama? Kas tahtis

noor õpetlane oma wärskte tarkusega külapreestrit häbitada? „Olen waid patune inimene“, fosistas ta, „kuid täidan truult oma kohust püha kiriku wastu.“

Nüüd hakkas Karlos tarwilise ettewaatusega ja ometi südamliku soojusega Jumala armastuse ja Poja lunastamisõõst rääkima, ta rõhutas armastusõpetust, mis on taewatõrgusel käsust, ja mis peab inimeste tööd puhastama, sellesse imbuma, muidu ei sünni midagi tõst, jäädawat, — ei leidnud see mõistmist teises.

Karlos ise tundis end selle kõneluse järele wabana, julgena. Wiimasel loorid langeid ta ees, nii ei mõistnud ta iegi, kuidas wõis ta enne pimedana Jumala tõsiastust mööduda. Nii palu järeawat, soojendawat, pimedust peletawat taewawalguft tungis taesse, et ta teistelegi tahtis silmad awada. Külapreestril woolas hige otiaesilist: ta ei juutnud jälgida; nii ei õpitud enne, olid waid täpsed lühikesed eeskirjad, wormid, milliseid tuli meeles pidada, — jah, see oli uus aeg, kardetaw teadushinnu, nootuse wägüwald taewa peale, peaaegu — kui — ketserlus! —

Ta pühkis hige ja ütles lihidalt: „Muidugi — muidugi, fennor! — Wäga dieti õeldud; — püha Augustiimuse sõnad, kui ei efki ma . . .“ Etis kogeldas ta alandliku tänusõna ja põgenes. „Mine-tea neid peeneid aadlimehi ja terawamõttelisi õpetlasi! Nende keeled on libedad kui siid, ja ometi on — wõib-olla iga sõna linguts meie, waestele külapreestritele!“

Pettunult jäi Don Karlos lossi. See ei olnud midagi; rumalus, harjumus, laiskus, wälisef tombed panid wastu. Kuid kas ei küllwanud ta Dnnistegija head seemet, mis langes tee äärde ja tallati? —

Jälle wõttis Don Karlos oma kallid waranduse. Kõik, mis oli enne mõistmata, mis ei ühinenud senise usudõpetusega, selle mõdistis ta nüüd sõna-sõnalt, ja mida jagedamini ta luges tähtsaid peatükke uueft testamendist, seda selgemats, tunnakamats ja kandwamats muutusid nad. Kui waene oli ta olnud, kui rikas oli ta nüüd! Ah,

saaks ka Juan Rodriigo, ta armastatud wend . . .

Jumalal pole ükski asi wõimatu, ka selles wõisid nad weel üheks saada nagu lapsespõlwes!

Ta pööris Doloresi poole, kelle lemmik ta ikka olnud. Waikeil õhtutunnil luges ta talle wäikest pruunist raamatust kohti, mis pidid teda köitma ja kosutama, ja jageli nägi ta pisaraid Doloresi truudes silmis. Heameelel wõttis ta oma isanda lahkuse wastu; see oli hea raamat, mis sisaldas palju troosti, — ka äratas ta waikeil tundidel wanu, ammumaetud mälestusi: kas ei olnud ju kord nii — paljude, paljude aastate eest?! Sügaw ohe, peaaegu oie tõusis ta rinnust.

„Dolores“ — Don Karlos palus tafa ja südamlikult, „jutusta mulle emast, keda ma pole iial tunnud; walus on wanemate armastujeta üles kasvada.“

„Wanemate õnnistus hingab teie peal, sennor, ja sennor Juani peal. Teie ema, ilusaim, parim naine ilmas, sarnanes teile. Kui ojaw, kui tark oli ta, targem kui kõik teised naised, keda ma näinud, ainult —“ Truu teenija nagu ei tahtnud rääkida, mida mõtles salajas.

„Ainult?“

„Andke andeks teadmata naisele, sennor, — wagam, õigem, ohwimeelsem ja parem polnud küll ükski teine, kuid ma mõtlesin mõnikord, ta oleks wõinud pühitsetud küünalde ja suurte kingitustega püha jumalale oma taluks wõita. Ma ei taha midagi oma austatud käskija tegewiisil laita, — ma waid mõtlesin jageli neil kurwil, waikeil aastail, ehk oleks raste õnnetus tulemata jäänud, kui oleks püha jumalale ema . . .“

„Milline õnnetus, Dolores? — Sa räägid mõistatustes!“ Põnewas ootuses waatasid noormehe suured, hirmunud silmad.

Wana teenija ehmus. „Reed jutufad wanad“, kogeldas ta tõustes, „andestage, sennor, ma tean waewalt, mis räägin!“ Ufke juures seisatus ta ja ütles, nagu tahaks kustutada oma mõtlemata sõnade mõju: „Kas surm, lahkimine, waranduskaoetus pole õnnetus?“

Ta sammud kaugenesisid, sügawais mõtteis jäi Don Karlos istuma.

Liig wähe välispidist madonnateenistust? — Õnnestaw lootus liikus ta südames; kas oli ka ema „kullamaa“ leidnud?

III.

„Ma pean — ma pean teadma enam!“
Nende sõnadega kargas Don Karlos ajemelt, kui tungis tuppa esimene loidutuma. Dõ oli ta mõtteis veetnud. Asjata! Ta ei olnud omi wanemaid iial tunnud, pea midagi neist kuulnud; ei oleks imelikst kirja afnal, poleks poisid mõelnudki palju isa peale.

Nüüd aga helises keel ja ei waitunud kunagi. Miks selline teadmatus? Juba nihkus loor wähe, juba tungis nõrl walgusjuga pimedasse, ja ta ei tahtnud puhata enne, kui teab kõik.

Kui teenija tõi hommikueine ja ruttu tahtis jälle minna, astus Don Karlos ta ette.

„Mitte nii, Dolores; ja wõlgned mulle weel parima. Mis sai mu isast; saatis ta mingi teate kaugele maalt?“

Bari naise näol laskis selle weel murelisemana paista. „Arge küsige, sennor, laske mõõdunud ajad puhata! — Mida peaksin ma teadma siin Sierra Moreena üfsilduses?“

„Nii ei usu ia ta surma? — Oh räägi, Dolores, teadmatus piinab mind!“

Pisarateta nuuksumine pani waga teenija keha wärisema. „Kas mina siis tean? Sageli saatis kuningas teie isa kaugele maale, ja sealt tuli ta ifka suure palga ja anga. Wiimane hütse laskis sama oletada, sest rõõmsalt lahkus ta lõssiwärawas naisest ja lapsest. Mõne nädala pärast ilmusid kaks dominikaanimunka ja soowisid teie emaga rääkida. Sõnum pidi kohutaw olema, sest südantlõhestawa kiljatusega langes maha donna Alvarez. Ma ruttajin oma pere-naise juurde. Mungad lahkusid, surm ja turbus jäid majja: teie sünnitund oli teie ema surmatund, sennor; palawiku mõjul rääkis ta segaseid sõnu, ta palwesõnu ja lahkus mu kätes. Nii tuli needmine sellele

majale, — ja waeusus ja üfsildus oli teie osa.“

Noormehe nägu oli piisaratest niisutatud, mitte maise waranduse pärast, — seda ei tunnud ta.

„Waene, kallis ema! — Ja mu isa, Dolores, — on ta tõesti surnud?“

„Nii tõesti kui iial talt pole sõnumit tulnud! — Ja nüüd aitab sest, sennor Don Karlos, tuuled käiwad oma teed, ja ütski woolaw wesi ei pööra tagasi; — mis aitab kõik mõtlemine ja puurimine?“

Truu teenija lahkus ruumist, waewalt pani Don Karlos seda tähele.

Jah, mis aitab mõtlemine ja puurimine ja ometi, kes wõis takistada neid wanu, ifka unsi, tungiwaid küsimusi?

Wanemateta! — Ta teadis seda ju ammu, ehk see küll ei annud nii wäga end tunda. Saladuslik firi harjutas poiste fantaasiat, tema küljes rippusid nende hiilgawad tulewikuplaanid. Kuidas otsida isa, nad ei teadnud; ükskõik, nad leiawad ta ometi!

Siin ehk seal, seda teadis Karlos nii kindlasti, ja ta süda paisus rõõmuse. Siis aga tabasid teda waga katoliitlase hirmjad kahtlused. Seal? — Hirmuäratawalt tõusis puhastustuli ta ette: langes ifa tõesti wõitluses paganatega, nii kui õelbi poistele, siis — läks ta igawikku püha kiriku armu-wahendita ja — igawene hukatus oli ta osa! — Siin aga? — Selle lootuse, mille wastu rääkis ta Dolores, pidi ta lõplikult matma.

Surmahirmus heitis ta põlwili ja palus selle hingedõnnistuse pärast, keda ta ei tunnud ja kes oli talle ometi nii kallis. Selle südamliku palwe ajal hiilis uus kahtlus ta hinge: Kuidas — kas wõis see hea ja armulise Jumala tahtmine olla usklike

kristlasi, tõsiseid jumalaotstajaid sellise wea pärast karistada tulega, mis ei kustu?

Rahutult tõusis ta. See mõte oli patt, oli saatana kiusatus! Kas ta effis ju digelt teelt, — lasus maja needmine ka tema peal?

Kiirel sammul käis ta toas ebaõige-gaasi; kes wabastab ta waese, patuse südametahklustest?

Jälle istus ta ja mõtles. Ta mõtlemisses wilunud waim waewas end küsimustega, mis ei olnud weel seni ta rahu rikkunud. Wiimaks heitis ta asemele, üks tund rahulist und toob ta ehmunud hingele jälle tajakaaalu. Asjata! Uui põgenes ta laugelt.

Atki fargas ta üles. Kus wõis ta mujal nõu ja troosti leida kui Juliaano Hernandez'i raamatus?

Tund möödus tunni järele, ja weel ifka istus ta pruuni raamatu ees, mis köitist ja täitis ta inestusega, salajase kartusega.

Ent ei olnud wastust ta küsimustele! Wõi siiski? — Apostlid ja ewangelistid ei rääkinud katoliku kiriku jeadustest, — oli ehk see waitimine talle parim wastus?

Ei sõnagi neitsi kummardamisest, lugemata pühakute austamisest terwes raamatus! Ei ainuiski silpi puhastustustest! Ei midagi tegudest, mis talutakse teinepool hauda, — omadõiguse ehitus warises jumaliku walguse ees!

Ta oli hinge põhjani tabatud; tal wõeti tugi käest. Ta seisis nagu muusta, haigutawa kuristikku ees täis hirmsaid hädaohte; wõi jälle mässawas meres ümbritsetud wahu-tawajast laineist kaljul, toeta, päästeabinõuta!

Miti oli siis jälle üks sammas warisenud. Ta julges filmad ja fassis näo. Ja selgelt, puhtalt ja hullajelt woolas talle elustaw päike, täites südamet rõõmuga.

Arm — selge arm, mitte oma teenistus! Ei au inimeste ees, ei wagad teod, pühakute jäämuste ja piltide kummardamine, ei paastumised ega rikkalikud annetused, ei, waid elu Tema meeles, Tema armastuses, täieline lihaliise südamet äraandmine, — see oli tee, mis ilmus uues testamendis, ja

selles kalliskivi wastu purunes inimitarkus kui nõrk klaas!

Karlos ohtas; weel kord wajus ta sügawas palwes oma Dnnistegija ette. „Wii Sina mind, Issand, oma järel — Sina järel tahan käia läbi häda, õõ ja pimeduse, kui tahad Sa, ära lase mind wäsjida ega nõrkeda heas mõitluses!“ —

Möödusid päewad täis rõõmu. Müüd hakkas Don Karlos igatsema tegevust; oli küll raske tal lahutada Nuecrast ja isabe loõssist, ometi otustas ta wiimaks oktoobri alul Sevillasse sõita, et end seal preeftriks dnnistada lasta. Ta tahtis oma Issandat täiesti teenida ja rääkimatut rõõmu, mis sai talle ofaks, ka teistele jagada, seks sun-dis teda wägew igatus.

Rahju oli Doloresist, talle armsaim tundi-del, mil ta wõis lugeda talle uuest testamendist. Raske olihelda, kui palju mõistis Dolores, ehk küll ta oli oma perenaiselt enam õppinud kui teised naised tema seisusest. Ta ei kõnelnud palju, kuid jälgis oma isanda seletustele suure huwiga ega wõinud jageli pijaraid warjata fuuldes armastusest, mis puidutas teda nii soojalt. Siiski ei unustanud ta iial, et oli waid teenija.

Täna, lahtumistunnil astus aga Dolores nähtawasti erutatult loõssihärta ette ja waatas paluwal pilgul sellele filmi.

„Weel üks sõna, fennor, — üks palwe! Olge ettewaatlik suure linnas; ilm on halb ja maa, misset käite, palaw!“

Don Karlos naeratas. Mis wõiks teda tabada?

Ta tahab waitfjelt töötada, lahutatud káarikkast, mühijewast maailmast. Dmást südamest waid wõiwad hädaohud tõusta; seal peab küll walwama!

„Ära kardad midagi, hea Dolores,“ ütles ta, „mis wõiks mulle juhtuda?“

Seal tõstis Dolores käed kui surma hirmus.

„Ja siiski palun ma teid, fennor, ette-waatust — ettewaatust! Kaaluge oma kõnet, ärge usaldage inimesi! Jgalpool walitseb salalikkus, pettus, äraandmine, kui kergesti mõistetakse teid teist! Te oleti nii

puhas ja hea, ja — andestage oma lapsepõlve hooldajale! — Te ei tea midagi maailma kavalusest ja kurjusest. Ugege, ent ärge õelge sellele, keda ei tunne, neid häid sõnu, mis lugestite mulle, sest ka parim moonutatakse ja pöördakse.”

„Tänu sulle, ja truu! Ära muretse, ma waatan ette, ma luban seda sulle. Ometi ei ole ma omas raamatus muud leidnud kui tõde, ja see peab ju ikka maksma. Ela hästi, ja tühast tänu!” —

Oli tore sügispäev, ja rõõmsal meel ratfutas noor aadlimesed edasi. Mõõdusid korgitamine- ja kastanitukad, paljad, päikesefõrvetatud lagendituk ja kohati aiad, kus särasid viimajad suvililled ja pillusid tumedast lehestikust kahvatunud oliivid ja kuld kollased apelsinid.

Noormehe üüda paisus, rõõmus julgus ja lootus leida pea huwitava tegevusala tõstsid ta meeleolu, tal näis kui ootaks teda sama naerataw, päikesküllane elu. Reisu lõpul tuli aga äkki ilmamuudatus. Tiinahallist taewast walas lakkamatult jääkülma wihma ja Karlos oli sunnitud ulualust otsima.

Ta tutsus oma kaaslase, kelle Diego talle kaasa annud, ja ütles: „Waata seal, Jorge, seal tee ääres on wäike hurtik. Waewalt leiame sealt toidust; ometi oleme wihma eest warjatud; ratjuta sinna ja palu meile paika tule ääres ja hobustele pehmet põhku!”

Laiw peremees wastas reisirajale uhte, üksteistse rahuga: „Wuidugi, mu maja on küllaliste kaotada, kuid praegu on ju kõik ruumid täis: härra oma toreda saatkonnaga jõubis teie eel siia. Ka õhtusööki pole wõimalik saada.”

See oli halb sõnum; siiski ei tahtnud õrnatundeline Karlos end wõõrale peale sundida.

„Mii sõidame siis Ceija'ni, ehk leiame sealt, mida wajame,” ütles ta ja pööris näo jälle julgelt torni poole.

Sel hetkel ilmus uksele piff, sale mehe-tõgu. „Ega teie sellises tornis taha edasi ratjutada, fennor,” hüüdis wõõras ehmunult. „Dubage mulle kui ennesitajõudnule,

et teid palun omaks küllalijeks! Astuge sisse, tuli leegitab heledalt, ja mu reisu tagawarast saame pea maitswa sõõgi.”

Hispaanlase wiiafajase tänas Don Karlos ega olnud kohe ettepanekuga nõus, kuid haritud wõõra lahke, waba olek wõttis ta kahtluse, ja lustilijest pragifewal tulel oli ka oma tõnbejõud.

Karlosile näis, nagu oleks ta wõõrast ju kord näinud, wõib-olla fray Konstantiino loenguil? Jgatahes oli ta aadlimesed puhtamailt „sangre azul“ist (sinisest werest), seda näitasid ta laitmata kõmbed ja walitud keel, mis tunnistas kõrgest haridusest.

Tähelepanelikult hoolitjes ta sõõgilaul noore küllalise tarwiduste eest ja waimurikas kõnelus tegi rikkalikku sõõgi weel kohtawamaks.

Peremehele sai Karlos wõõra nime teada, kui see sõõgi ajaks ümber rõwastus; see oli Don Karlos de Seeso, Toro ülilm walitusliige; ta abikaaja donna Isabella oli kuninglikust soost.

Näis, et wõõras tunneb hästi Sevilla linna ja sealset peenemat seltskonda; ka fray Konstantiino jutlustest rääkis ta suure waimustusega ja Karlos kahtses, et tema polnud sama tähelepanelikult loenguilte jälginud. Küüid kuulats ta südamega, tõsises, sügawas palwes.

„Kas tunnete fraatri wäikest kirja „Watusse tunnistus“, fennor? — Ei?” — wõttes rinnataskust wäikeste raamatu ja ulatades selle noormehele, „lugege seni kui ma kirjutan, ta on seda wäärt!”

Ruttu wõttis Don Karlos raamatu ja löi selle lahti; kohe kõitsid teda sõnad: „Mii oli inimese uhtus, ta tahtis iie Zumal olla, ent nii suur oli Sinu kaastundmus ta wastu langemises, et Sa tulid alla, said tõsijeks inimejeks, sulaseks, et Sa wabastaksid minu” . . . Ja edasi: „Kas ei karistatud Sind teiste ületohtu pärast? Kas pole Su weres jõud, mis pekeb terve inimsoo patud? Kas ei tee Sinu warandused mind rikkaks, ehk küll Alabama süü tegi mu waejeks?” — „Ja oleks terve

ilma patud mu peal, siis usaldaksin Sind ometi, oleksin kindel, et Su ohner, Su andeksandmine on minu."

"Imeline!" hüüdis Karlos tahtmatult; raamat langes ta käest.

Imestanult tõstis de Seejo pea.

"Imeline, sennor? — Mis siis? Kas ehk see, et selline waga mees kui fray Konstantiino tunneb nii sügawalt oma pattu? Kas ei ole juurimad pühakud kõigil aegadel nii tunnud? Tuletage meelde püha Augustiini; tunnete ju tema kirju?"

"Jah, nad mõistawad, mida teised ei suuda näha," sõistas Karlos.

"Nii see on. Wilets ja rikutud on ka puhtaim elu juure Jumalapoja elu kõrwal, sama kui meie kirikute ja losside walge marmor hallina paistab walge, wärske taewalume kõrwal."

Särastilmil ütles Karlos: "See käsi, mis näitab meie patte ja wigu, wõib neid pesta ja teeb meie rõiwad lumivalgeks Talle weres."

Don de Seejo imestus kaswas, liigutus paistis ta ilusalt näolt. "Teie, sennor, ei ole waid haritud teoloog," rääkis ta, "teie olete tõsine otstija."

"Ma otstin kirjas südamet ja hingega, sennor, ja kiri on, mis tunnistab Kristusest ja töötab igawese elu." — Ta mõtles waid silmapilgu, siis rääkis ta usaldawalt: "Teie olete aumees ja — enam kui seda: ma tohin uskuda, et mind ei anta ära, et mind mõistetaks. Seepärast julgen belba, et oman kallist warandust — meie Issanda ja Onnistegija uut testamenti lastiilia keeli."

See oli julge tunnistus, sõna, millest osenes surm ehk elu, kui kuulsid seda kutsumata kõrwad.

Kerge wärin raputas Don de Seejo't, kuid ta tõsiselt filmis särast selge, sügaw walguis. "Meie oleme wennad", wastas ta talle, "teie warandus on ka minu warandus."

Südamlik käepigistus kinnitas tekkinud sõpruse. —

Oli ju öötund, kuid weel ei wõinud jumalaotstijad oma kaheldone lõpetada. Don Karlosele olid weel mitmed uue testamendi tõed tumedad, küsimusi tõusis huultele, ihearastis see, miks ei nimetata midagi puhastustulest?

Ta tahtis ju hea ja waga katoliiklane olla, seepärast küsis ta; ta tahtis selgelt näha, uut usku mõista, ja ometi ei tahtnud ta seniest usukombest loobuda. Tekkis äge sõnawahetus, ja imeline — ta tei nii jõulised sõjariistad purunesid klaasina; seal, kus ta arwas kindlasti seiswat, hakkas ta waaruma, igast kindlusest tõugati ta wälja.

Nii rahulised, tõsised ja selged olid de Seejo wastused, nii weenwad ta wäited.

Wiimaks wäljendus Don Karlose meeleheitlik kartus hüüdes: "Nii ei leia ka tei midagi puhastustulest ses raamatus, sennor? Walmistujeta, puhastujeta minna igawikku, hukatusse, — see on hirmus mõte!"

"Teie unustate armu, sennor! Ei waja me puhastustud ega pühakute eestkostmist, ei, me lahume ja läheme Kristuse juurde, — mulle on see suurim ja kauneim troost."

Weel waidles noor teoloog — meeleheitel, nõuta, wäsinuna; ei olnud enam sõjariistu, ei pattudest lahtiostmist, ei surrute eest palumist, jah tulu jäi kiriku eesimatus? Häwitatud, löödud! Pea wajus rinnale, ta pidi faotama.

Siis karjus ta äkki surmahirmus nagu see, keda neelab woog: "Jumal otgu meiega! Wistan ka kõik enest, siis — olen ma tetser — luterlane!"

Tagaetuma käis ta toas: "Ainult seda mitte, — ainult seda mitte; selle ees tunnen ma jällestust, ma kardan seda!"

De Seejo tõusis üles: "Minu mitte", rääkis ta kindla häälega. "Znimesed anawad küll häbinimesid, Jumal aga kroonib meid auminega. Kui ta kutsub mind, siis jälgin talle igalpool, ka öös ja pimeduses, jah, ka selle waese ilma piinas ja hirmus! — Ja sina, wend, kas wõiksid ja oma silmad furd nähtud heleda walguise eest sulgeda? — Pead sa walides ühest

loobuma, siis ärgu olgu see su Jeesand ja Päästja!" —

Jdas koitis ju päew, weel ei mõelnud tõnelejad une peale.

Nüüd põlwitajid mõlemad liigutatult, täis põlewat igatjust ja palawat palwet.

Südamest tulewas palwes mainis de Seejo ühiseid soowe ja muresid, ta palus teist, nagu Karlos oli harjunud; nii palus see, kes on kauaaegses läbitäimises Jumalaga õppinud asandlikus usalduses lähenema ei ettekujutatud jumalusele, waid elawale Jumalale. Päikese helendawal walgel waikib tormine meri, nii rahustus erutatud noor süda palwes ja täitus uue usujulgusega.

Karlos tundis, et see kohtamine oli armukingitus; lahkumisel tänas ta jüdamliku käepigistusega.

"Uhuwennad ei waja trüuduswannet", rääkis de Seejo teiselt. "Ühte lubage weel öelda, sennor: Jkka truud ja õiglane, kuid ettewaatust sõnus ja tegudes! Kord otsustatud, ja jõud ja elu on Jeesanda pärast!"

Don Karlosi selge, otsekohene pilk rääkis enam kui kinnitawad sõnad. "Paluge mu eest, sennor," palus ta, "teie tegite mulle nii palju, paluge, et Wägewaim õnnistaks teie tööd ja kingiks mulle jõudu kindlaks jääda hädas ja surmas!" —

Waene eesliajaja ja rikas aadlinees olid soojas wennaarmastuses selle surematu hinge kallal töötanud, täites truuwilt Jeesanda kästu: olla inimtüüdjad jumalariigis.

Selgelt ja kullaselt tõusis päew, ja jõud rad lahtusid — wõib-olla jäädawalt.

IV.

Kui sündmusriika aja möödudes näed jälle tuntuud fohti, siis ootad, et ka nendega oleks sündinud muutus.

Nii mõtles Don Karlos, kui ta tuli Sevillasse onu majja.

Kuid — endine! Wana rahutu ilma-elu, nüüd weel tühjem endisest, inimesed tühjad, nende elu ja toimimine rumalam kui enne.

Donna Beatrice oli endine, ja ometi ei kaotanud Don Karlos enam tasakaalu. Tal oli ju kindel tugi; ta süda oli waba kadu-dest, ihaldamisest. Dnutütar Ines, kes külastas sageli wanemat-maja, rõõmustus sugulase tulekust; teistgi don Manuel ja don Baltasar, kuna halwatud don Gonsalvol jätkus preefrireile ja ujule waid pilget ja närku.

Nina puhta rõõmu walmistas tagasi-tulnule wenna Juani pikem kiri. Ta ei jutustanud palju omist läbielamisest, kuid näis, et lühike sõda Prantsusmaa ja Hispaania wahel, mis puhkes Philipp II troonileastumisel, oli talle õnne toonud. Ta oli rikka rüütti admiral Kolligny saatkon-nast wangistanud, ja sõjakomme nõudis, et wõidetu annab wõitjale oma möõga. Selle wahwuse eest wõis Juan suurt tasu ja hiilgawat au loota. Nii täitusid ta armastaimad soowid!

Wenajüda tundis kaasa ja rõõmustus. Juan oli ifka julge, wõitja; kõiges esimene, kiire otustamas, kartmata läbi wiimas. Ju poisina polnud üksti asi talle liig raske, ükski takistus wõitmatu. Läbi — selle märgusõnaga raius ta sõlmed nagu wa-heda möõgaga ja oli eesmärgil, kuid ei kiidelnud. Mis ime, kui ka nüüd naeratas talle õnn? — Ifka käib ta helebal päikes-walgel, ja kindlasti saab talle õnn osaks — leida armastatud isa!

Don Karlos õhtas. Parem on hirm-jaim teadmine kui teadmatus, mis närib ja waewab.

Karlos ei käinud fray Konstantiino loenguil, ta käis peakirikus ta jutlusi kuulamas. Nüüd mõistis ta nad teistgi. Ei mainitud enam õpetusi, waid hoiatati hoosalkwalitud sõnns käia waleteid, loota enese tegudest õndsaks saada; iga jutlus käsitas Kristust kui õnnistegijat, kes suu-dab kõiki rahuldada, — kui ristilrippujat, kes wabastab igast patuüüüst.

Kõik, mis oli Don Karlosile ju lapsena kallis ja armas, warises ta käest. Ta ei mõelnud enam kiriku auameteile; ta tead-mised, püüded olid nagu tühi põhk. Küll tahtis ta weel preefrireiks saada, tahtis kula-gil waitkes nurgas ettewaatlikult neid tõ-defid külwata, mis õnnestajid ta hinge. Kuid, kas polnud see poolik, arg töö; ta ei teadnud seda weel.

Kui sugulased teafid, milliseid mõtteid warjas ta pahas, walge otfaesine!

Walusamana ihulitust hädaft näis talle teotus. Jälestusega pöörasid kõik head katoliiklased temale — ketserile — selja; määritud, häbitatud oleks ta aus nimi. Jah, kui langes waitsemgi kahtlus ta peale, siis kaotaks ta wõib-olla warsti elu ja wa-baduse, ja hirmud, milliseid mõtleb kurju-ses ja metisuses leidnud inimwaim, awa-sid ta ees põhjatu kuristikku.

Ja ta wend — Don Juan?! Weel iialgi polnud tal wenna ees saladusi, kas peaks ta oma juure pöõrde, selle kardetawa ja ometi nii õnnestawa waranduse ta eest warjama? Ta mõtles, tema kurbust, tema põlgust ei sünda ta kannatada, ja siiski — siiski! . . .

De Seeso soowitusel tutwunes Don Karlos arsti Losaadaga; lühikese tõsiõne

luse järele jutustas arst talle organiseeritud usklikkude kogudusest Sevillass.

Sellele huvitavale teatele järgnes kutses koosolekuiltsi oja võtta; need peeti õhtuti donna Isabella de Baena majas, kuhu kogusid tähtsad mehed, et vaimalikus armastuses ja alandlikus palves Issandata kiita.

Oli hädaohtlik kutse, need teadis Don Karlos; kuid kas pidi tema kartlikum olema kui teised Hispaania suured, nõrgem nais-test? —

Kõigil neil, keda nägi Don Karlos koosolekul, oli kindel igapäevane ülesanne; tema — Karlos — vaid waevles kahtlusi, võitles sügavustis.

Kas seepärast, et ta eht oli poolik, leige? Ei, ta terve süda kinkidas Jumala järele, ta lootus tugenes täiesti Kristuse ristijumale. Helbe käega hoolitses ta waeste ja viletsate eest, ja püüdes kergendada teiste häda, tundis ta sageli kibedat valu võideldes hinges inimliku kartusega. Waiksel teistõttunil viis rahutus ta mõniford fre-madeerole — põletamispaigale. Seal käis ta rahutult edasi-tagasi. Ta oli inimene — vaid inimene — ja kartis teotust, tundis ju ette waritseva saatuse kibedat surma-piina. Ta pidi seda pimedat teed käima, see oli kindel, tagasi ei lubanud tal ta sügawaimad tunded; et Jumala käsi oli wägew aitama ta igas walus ja igas hirmus ta weel ei teadnud. —

Sevillass walitses tormieelne rahu. In-
wisitiitor Sevilla ülempiiskop Fernando de Valdez, seitsmekümne ühe aastane rauh, küll meesk ja järeleandmata, oli hetkel enam huvitatud warandustekogumiseft kui tagasiuamistest. Küll süüdati tuleriite juu-
titele ja mauridele; kuid protestantlastest oli waid ühele tulesturn osaks saanud. Siis näis „püha walitus“ uinuwat; tõeliselt aga kogus ta häwitawat jõudu, täitis põh-
jata kuristiku hirmsamate leidustega, et kohu-
tawamat tööd waese süüta hulga seas alata.

Sel waiksel ajal ei wiivitunud Glu-
island oma tööd pöörnud hingedes tege-
maft ja saatis walitute hulka uusi mõitlejaid.

Don Juani hinges liikus kahtlusi.

Don Marmuel kirustas otustamistele, soowis, et ta lasteks ju end õnnistada ja saaks siis hea koha; onu tahtis teda aust ja hülguseft ümbritsetuna näha; sugu-
lane — preester tähendas kardetawal ajal palju.

Itka weel ootas Karlos. Ta õrnas südame-tunnistuses, mis nüüd weel õrne-
maks saanud, liikus kartlik küsimus, kas
tohib tema — ketser katoliku kiriku mõis-
tete järele — üldse weel preester olla?

Sesje wankuwuse langes hieronüü-
musmunga sõna: „Kui tahate waimulikust
saada, Don Karlos, siis omandage walge
tuunika ja püha hieronüümuse pruun mantel!“

Need sõnad süütaftid; kaks miili Sevil-
last eemal oli hieronüümusklooster San
Jodro del Ramo — eht leiab ta seal
rahu.

Don Manuel pooldas ta sammu; Gon-
salwo jäi endiselt waenulikuks. Ta ei sal-
linud onupoega, wiiskas preestreit; ei ai-
manud ta ju wiivitamis-põhjust, seepärast
nägi ta ses waid nõrga iseloomu kõikumust,
mis kardab kindlat wäljaastumist.

Karlos armastas Gonzalwot, tundis
temaga kaasa; haawawad sõnad tunnistasid
Karlosile onupoja rahutut südant, mil-
lesse ta oleks heameelil kujukawat palja-
mit walanud. Nii pani ta äraminetul
fray Konstantiino „Kriitliku õpetuste kogu“
Gonzalwo lemmikkirjaniku „Lopez de Vega“
õidete wahele, — saatsid need talle õnnis-
tuseks. —

San Jodro mungad tundsid Karloft.
Nad teadsid, ta kuulub Lofaada kogudusse
ja on tõsine jumalaotfija; nad waatafsid
ufaldades ta selgesse silma ja — sõprus
oli kinnitatud. Zmetustega märkas Don
Karlos, et kloostriis oli protestantlik kogu-
dus, kes täitis waid hädasunnil weel wäli-
seid kirikutombeid. Noor, lahke fray Fer-
nando, kelle sõbrana ta tundis end pea,
andis talle seletusi.

„Enne ei erinenud San Jodro teistest,“
rääkis ta, „oli sama mõttetu kombeteenis-“

tus, pikkade palvete lugemine, wäline hiilgus, — kiriklik nägu ja ilmlitub mõtted. Seal tuli doktor Blanco wendade juurde, õpetas neid armastuses ja külwas eimesi tõeseemneid . . ."

Don Karlos imestas. „Kellest ja räägid? Doktor Blanco, keda tuntakse Sevillas, ma mõtlen doktor Garzias Aria's ripub täiesti wana usu küljes. Ta kuulub püha walitjuse, on intwiisitorite usaldusmees, wõib-olla isegi ketserite kohtunik, kes seda teab?"

„Ja ometi on nii! Tema oli see, kes tõi tõe, tutvustas wendi õige õndsusega, seletas piiblit, tähistas pühadekummardamise, wagad teod ja paastumised ja kästis waid teha teenida, kes kannatas meie eest ohwrisurma ristil.“

„Intwiisitor ja selline õpetus!“ Don Karlos ei suutnud seda mõista.

„Wõite arvata, sennor,“ jätkas fray Fernando, „kui ehmunud olid meie wennad nāhes, et nende õpetaja äkki muutis oma usu. Saabus paastuaeg — ta jutlused sisaldasid waid paastumist, lihahurmaniist. Ta ehitas jälle, mis ta seni purustanud; see oli wali lõõk. Mõned wennad jäid armsaksjaanud tõe truuks, teised tahtsid kaht õpetust ühendada, paljude selget waimu närisid kahtlused. Wiimaks pani Jumal neile südamesse küsida doktor Egiidiusest nõu, see kinnitas nende usku ja wiis nad weel kaugemale tõesse. Siis tuli jälle rahu meie müüridesse.“

„Waene doktor Egiidius,“ sofistats Kar-

los, „mäletan, et teda sunniti salgama, ja la langes tõest.“

„Ah, sennor, kui oleksite teda näinud pärast ta wangipõlme! Murtud mees, lumivalge peaga. Ta südames elas aga tõe ebafi, ja ta tänas Jumalat, kui nägi, et usklike hulk oli Sevillas, Balladolibis ja ka just siin meie klooftris kaswanud. Parim, mis saime talt, oli jumalafõna meie keeli — walgušallikas.“

Kiirelt tõstis Don Karlos filmad. „Ma tunnen seda raamatut ja arwan, kes tõi ta teile,“ ta tõmbas oma uue testamendi, oma juurima maije waranduse, wälja: „Juliaano el Chico rikastas ka mind, tänu taewale! Tead ja enam Juliaano Hernandez'ist, kallis wend?"

„Ta on waene, õppimata mees Villaverdas Rampos'ist. Kirjaladujana teenis ta Saffamaal Juan Perez'i juures, kes tõlkis ja trükkis meile uue testamendi. Wabatahtlikult andus ta keelatud raamatu lewitamisese, hädaohtlikule tööle, sest nii kui te teate, walwab püha walitjus kõiki sadamaid ja mäeteid. Tund tunni järele sammub ta ähwardawas ohus kardetawail teil, truulit ja julgelt, wahwa sõdija Jumalale.“ —

Jah, tõesti, wahwa wõitleja, mees, kelle elu on töö, terawameelne mõtleja, kelle sõnad on tuli ja mõõk, kuid ka troost ja palsam! Tänuks antartuses ja imestuses mälestas Karlos oma heategijat, kelle ta poleks ehk iialgi leidnud teed igawesele kodumaale.

V.

Sageli nimetati flooftris Don Rodriigo de Valeri, kelle kahetsuskuub rippus Sevilla peatirikus. Tema, wägewaim, julgeim ufutunnistaja, oli ford rõõmus elumees; seal wõitis Jumal ta õnnistatud tunnil ja tõi ta õigele ufule.

Seda Jumalat tunnistas ta nüüd kartmata, uhkelt, julgelt, weldes ifegi preeftriele, et nad laotawad waleõpetust. Sellifelt pahanduseft ei wõinud püha walitsus waitides möõduda.

Mees oli kõrgemast feltskonnast, ofam kõneleja, julge — tõifine hädaoht katoliku kirikule; teda lafta falaja kaduda wõi tule-riidal põletada ei julgenud inkwifitorid. Nii ofufustati teift armuteed tarwitada: mees kuulutati waimuhaigeks, ta õpetufed nõdrameelufufe tulemusteks. Kirik omandas ta warandufed, ta ife jäi aga wabaks, pidi end parandama, pidi waitima.

Asjata; ta süda põles kohtlafes wenna-armastufes, ka teiftele pidi paiftma jumalik trooft, mis õnnestas teda! Ta seifis walwel nagu truuf sõdur; kes ufuf walguft, ei wõi pimedufest rääkida, waljemini endifelt kõlas ta hää. Ja jälle tõstis püha walitsus häwitawa rufika: fee määratfeja, hädaohtlik, kaafatistkuw hää! pidi waitima! Ta mõifteti eluajaks wangi — elawalt furma.

Ent ka fee hirmuofufus weel tõi hoochi kirikule. Tawalifes ketferite kahetsusknees wiidi ta ifhes teifte patufahetfejaiga San Salvador'i kirikusse. Seal pibid nad iftuma ja kuulama, mis rääkis preefter nende fүүidistamifeks.

Kõik waitifid, feft nad olid huffamõifstetud. Minult tema mitte. Julgelt tõufis ta, lifftas ebaõiged fүүidistufjed ümber, kuulutas rahwale Jumala fuurufst ja õiget ar-

mastuft, nättas Pääfjat ristil ja hoiatas Rooma kiriku waleõpetufestefe ufumast. — See oli püha walitufufe meeleft hirmus kurtetu, ometi ei julgenud nad teda põletada. San Lufari flooftris pidi ta ifftildafe wangina elu lõpuni oma pattu kahetfema.

Kuid ei olnud asjata ta julge tunnis-tus. Sõna, mis ta rääkis nii kindlalt, tuli, mis ei kustu, waldas fūdamed ja wiis nad tõesse; õnnistatud oli ta alandus — fee oli ülendus, millift ei fūnda ifksti maine wõim anda! —

Ifka jälle wiibifid Don Karlofi mõtted felle loo juures.

Ta oli ju enne Rodriigo de Valeri nime kuulnud ühendufes oma ifa nimega — kus, millal — ta ei mäletanud. Olid nad sõbrad olnud wäljas hõilgawas maailmas wõi — tõewalguftes? Kas pandi wenna! teine nimi Rodriigo felle julge ufutunnistaja auks? — Kas leidfid nad ifhes el dorado? — Ei iftki walguft fef mõiftatuslifkus pimeduftes! Ka Lofaada oli Valeri nimetanud, — miks ei olnud Karlofil julguft felt truult sõbralt walguft paluda? —

Tolleaegne Hispaania austas wäga wälispidift au ja kuulfat nime; ifksti wari ega põlgus ei tohtinud fellele langebada. Ja Don Karlos oli ketfer; kuidas fūwab ta ta uhke wend Juan feba häbi kanda? Kas tohib ta loori tõsta, faladufe awaldata? Kuidas haawaks fee armastatud wenda? Ta ei wõidakf feba iial — iial! — Nii waitis ta, furus janutawa igatufufe wägi-waldifelt alla; kuid fūdames põles de Seefo sõna: „Meie peame nende feas olema, kes käiwad Talle järel, kuhu ta iial lähel!“

Kuhu ta iial lähel! — Läbi fuitfu, were ja tule! Ta pehme, walufifidartew loomus waidles fellele wafstu, ja piinade

ettekujutused mõjusid ta peale piitsa hoopidenä. Jssand, Jssand, kui imeline magus peab küll trüuduspalk olema, mille päriwad need, kes wõitlewad tõe eest, need, kes ei wäsi! — —

Reis wõitlustes külastas Juan wenda.

Wärste, selge, päikesküllase kewadpäewana tuli ta kartule ja wõitluse pimedusse. Pajunahelina kajasid ta rõõmus hää ja lõbus naer läbi waiikete ruumide. Ta kõneles lahinguisi ja wõidusi, oma ülemaist, jeltsimehisi, ei midagi enesest. See oli ta julge, lahke, enmastunustaw wiis; ta tundis rõõmu elust, muretset wenna pärast, oli uhke selle teadmiste ja tarkuse peale, — tabedust ja eneseilendamist polnud ta iial tunnud.

Kõrge kaswuga, julge ja uhke, päifele põletatud ja tugew, wastand õrnamale wennale, nii seisis ta seal, seotud käega, kuid järewal näol.

„Sa oled haawatud, Juan,“ hüüdis Karlos ehmunult.

Juan naeris. „Kuul läbistas Kä, see ei wääri tähelepamut! Teisi tabas St. Quentini raskem saatus. See haaw tõigi mu koju; olen tõusnud, olen kuulsaks saanud; mu wang tajus mulle aujasti ja kinkis mulle veel selle kalli sõrmuse. Ent milleks nii palju sõnu. Sa tead, mis tõmbas mind Sevillassse. Sind ei leidnud ma küll seal, kuid Beatrice'iga on asi korras. Ka selle õnne eest wõlgnen tänu oma haawatud käele.“

Jah, milleks palju sõnu? Rõõm ja õnn peegeldusid ju näos!

Juan wõttis wenna kitsa walge käe oma kätte ja ütles: „Sa oled nii kahwatu ja tõsine, Karlos, warem kui olid Alkaalas. Miks mattud siia igawate munkade sekka?“

„Ka waiikuses tuleb wõidelda, Juan. Ma olen väga õnnetu ja ka väga õnnelik olnud; kuid sellest pärast, enne jutusta mulle lähemat oma haawamisest!“

„Ah, kuul riinas waid wähe konti, tubli arst seab mu warsti jälle korda. Dnu-pojad soowitawad mulle osawat haawaarsti

fenmor Kristobal Losaadat, kes rawitseb ka Gonsalvot.“

„Kuudas — ka Gonsalvot? Siin on ta end muutnud; loodan, et paremusele! Ta on õnnetum, kui teie arwate, ta kibedus, ta teraw piige tulewad rahutust südamest; wõtaks Jumal talt ta koorma!“

Salajas tuletas Karlos fray Konstantino raamatut meelde, mille ta onupoja raamatute wahel peitnud. Kas ehk mõjus see kaasa, et Gonsalvo otsustas Losaada poole pöörda? Gonsalvo oli targem wendadest, wõib-olla mõistis ta arsti kahe kordset tähtsust, wõib-olla tutsus ta Losaada seepärast, et teadis: Maria de Bohorques, tema salajane ärawalitseja, käis ka Losaada loenguil. Wõib-olla — ja siin wärikes ta arg süda — wõib-olla on mingi juhus ta ees saladuskatte tõstnud, mis warjas paljude elu ja julgeoleku, ja siis: häda — häda! —

Karlos igatjes, kuid kartis ka otsustawat kõnelust wemmaga. Ja seda nii pea ei tulnud, sest iika saatsid Manuel ja Baltasar Juani, ega olnud wendadel wõimalust segamata üksteisega rääkida.

Ja ometi pidi Karlos ruttama. Walgus, mis säras Jsdro wendadel, ei wõinud warjule jääda; tuli pidi loitma ja paistma terwele ilmale, pimedus pidi taganema.

Peeiti nõu, mõeldi, kaastui.

Don Karlos, kui küllaline kloostris, ei wõtnud wendade nõupidamistest osa, ometi teadis ta nende põhjust ja nende tulemustest teatati talle. Tema, harjunud, kiire mõtleja, mõistis: kord tõetundmisele jõudnud, ei wõi enam tagasi, wõib waid edasi! Altari- ja ohwriteenistus kaotasid wäärtuse. Kristus oli ainus peljupaik, kõigi patuste päästja, kui nad lahenevad ristile tõsises patukahetjuses. Seda awalikult tunnistada tähendas San Jsdro munkadele tagakiusamist ja waewa; kus awanes tee, mis kindlustas julgeoleku?

Lahkuda kloostrist, jätta maad ja warandused, otsida wõõrsil kaitset ja usuwabadust, — see oli ainus tee. Enamus pool-

das jede ofust; mõned waid arwestasid raskusta ja hädaohtudega.

Dodates lõppotust wiibis Don Karlos palawas palwes kloostriaias. Ta üle sätendas päike, ta ümber särasid selged teemandid, mis tarm hallasid nii ohtralt oli puistatud. Astus ta neile, nad purunesid; mööbus ta neist ettewaatlikult, siis neelas neid päike, — nii häwitab jumalik tõde kõik wale, ja puhtalt, suurelt ja selgelt jääb walgusmeri särama! Ta süda palus: julgust ja tõde kõigile, kes wõitlewad, Jumala halastust effijaile, ta abi neile, kes tomistawad. Do, mitte nõrleba wõitlustes, on ju maine wiletus ajalik ja kerge! —

Seal tuli Juan, rõõmus, täis elu, ebarahilikul ajal, et lahti olla tüütawaisi saatjait.

„Mulle näib, nagu poleks ma sind kuu näinud, wend; puista mulle täna oma süda wälja, Karlos, sind waewab midagi, ma näen seda. Oled sa kirikuteenistusest tüdinud? Ma ei imesta; tule minuga, leiame sulle midagi muud! Sa ei pea ju preester olema, tee end wabaks ja rahulda omad igatsused! Wõi —“ ta naeris ja pani terve kae wenna kaela ümber, „— wõi koor-mawad sind wõlad? Siis olen mina ses süüdi, ma olen enam tarwitanud, kui warandus lubas. Kuid — pea püsti, wend, mis minu, on sinu, alati, ja sa tead ju, et sõjandm tegi mu rikkaks.“

Don Karlos hingas sügawalt, tund oli tulnud.

„Ei midagi, sellist, wend,“ ütles ta or-nalt, „mul ei puudu midagi. Ei, ei, see on midagi, mis pärast ja põlgad mind, mis aga õnnestab, rikkastab mind.“

„Õnnestab? — Su wälimus ei näita seda.“

„Tee õnnele wiib läbi raske wõitluse, Juan, mis ime, kui jääwad jäljed! — Raht-lustest usule! Ma usun, kuid teistiti ja pa-rem kui enne; siiski ei wõi ma preestri-kuube wõtta. Katoliku usutunnistus on mulle tühi koor, milles puudub tuum, — ma olen taganenu, — olen luterlane!“

Kui walguft tabatuna, warus Don

Juan. „Kõik pühad, mis see tähendab?“ Kaugele fajas ta hää!; siis tuli furmawai-lus: Sõdur pööris wennale selja, oma terawa mõõgaga löi ta lähemasse puu-tümw. „Hugenott — protestant — let-ser!“ — iga sõna saatis äge löök.

Nõrgas Karlois tärkas enneolemata jul-gus. Ta astus wenna ette ja waatas talle filmi.

„Löö mind, Juan, tee minuga, mis ta-had, kuid räägi wähemalt. Ujud sa, et ma poleks ju waremalt rääkinud, kuid ma wärisestin wenna armastuse pärast?“

Seal pööris Juan end äkki, mööd lan-ges ta käest. Heatahtlikult waatas ta wen-na peale ja pigistas ta kätt nii tugewasti, et sõrmuse teraw ktemant seda haawas ja werepiharad langeid maha: „Las mõistab terve ilm su hukka, wend, mina mitte!“

Ei ütski hää! seganud järgnewat püha-lifku waitust.

Wimaks õhtas Don Juan. „Mu wang, rüütel de Ramenais usub Jumalat, Jesan-dat Zeejus! ta kannatamist; on see — sinu us! „Karlos?“

Don Karlos ütles apostliku usutun-nistuse.

„Ja meie armas neitsi, püha jumala-ema?“

„Ta on õnnistatuim naine, kuid ma ei waja ta eestpalwet. Ma hoian selle poole, kes on kõik kõiges.“

„Ja ma uskujuin, et neitsi austamine on sügawaima usutunde avaldus,“ õhtas Don Juan, „olen waid ilmalaps, kuid see — ah, see on nii hirmus mõelda! Kõll olen näinud hugenottide seas õigeid ini-mesi, krahw Ramenais näiteks on aumees, kuigi ta ei austa meie usukombeid ja üt-leb, et meie kirik wajab põhjalikku uuenu-dust. Sa ei aima Karlos, milline on maa-ilm: peab tõesti hoidma, et ei tule mus-tad mõtted.“

Juani waimuõilma ette kerkis kohutaw pilt: inetus lahetusruues nägi ta oma wen-da tuleriidale sammuwat, uue, igasuguseid piire eitawa usu ohwer! Nende puhas nimi

määritud, kallid wend hukatud, — see lõhkus ta südant!

„Seda oled sa ometi salajas pidanud, Karlos?“ kaebas ta, „ega sugulased sest midagi tea?“

„Hauawailus! Ara muretse.“

„Kes mürgitas su nende ketserliffude... Kuidas said ja selle uue õpetuse?“

Karlos jutustas testamendist, ent ei maininud Juliaani Hernandez'i.

„Muidugi wajak me kirik paranduši“, tõendas Don Juan, „aga — las aeg parandab, las leiduwad sets kutsutud mehed. Nüüd aga seda häbi! Ei, sest peab üle saama! Kas oled sa ka hädaohte silmas pidanud?“

Karlos tõstis käed kui paludes taewa poole. Nüüd wafi märkas Juan wigastust ta käel.

„Mis see on? — Weri? — Kas haawas sind Ramenais'i teemant?“

Karlos naeratas. „Ufurüütli teemant? — Ma ei märganud haawa jälleägemisrõõmus. Wõib-olla mind ootawad juuremad haawad, ehk olen kannatustele kutsutud. Sumal on jõuetuis wägew, ja ka mind wõib ta toetada.“

Juan ei mõistnud wenda, ometi waldas teda sügaw liigutus. Miks ei rahuldunud Karlos fray Konstantiino kõnedes? Miks purustada kohe igajugused tõkked ja kaitswad tammid?

Südamlik oli wendade lahkumine kloostriwärawas; weel korraks pööris Don Juan tagasi ja ütles: „Me hoiame ühte terve ilma kiuste, Karlos, ajas ja igawifus!“ ---

VI.

Kloostriwendade otsus oli tehtud. Nad tahtsid Jumala märguandmist oodata, teades, et Jumal neile vastab digel ajal.

See otsus rõõmustas kõiki; wanemaid munki köitis harjumus kloostri külge, ja nad rõõmustusid, et põgenemise raskused jäid tulemata, nooremail ja targemal olid ausamad põhjused. Veel olenes rahu, mida maitisid Hispaania usklikud, iga liikme ettevaatusest ja waitimisest; ainus mõtlemata sõna võis tule süüdata.

Mööd rippus ju peade kohal; walwamata liigutus oleks ta sealt alla toonud. Üks Lojaada koosolekuist osawõtja põgeneks, ja terve fogu sattus tagaajajate kätte.

Kuiwõrt suurema tähelepannu ei tõmbaks aga enesele asjaolu, kui forraga nähtawa wälise põhjuseta tühjeneks rikas klooster!

Suurem hädaoht oli seks forraks kõrwaldatud, ja Don Karlos hingas kerge-malt. —

Don Juan ei leidnud nii pea rahu, torm oli teda rabanud.

Ta armastatud wend, akadeemilise haridusega, terawameelne, kiire mõtleja, hiilgaw, wõitew kõneleja, aus mõtteis ja töös, peaaegu ju preestri seisuses ja seepärast just ißeäraline uhkus kuulsale Alvarez de Medinaya nimele, — kas peaks tema taganema, ketseriks saama?!

Wõimatu! Ta wist ei mõistnud wenda, see ei wõi ju nii olla! Rasklemata seisis effitus tema pool. Karlos oli nii wabalt, nii ausameelselt rääkinud, kuidas pidi tema, karm sõjamees sellist keelt mõistma? Kindlasti oli see weel sama puhas usk, mis lehwis nende ümber ju lapsepõlwes, ainult oli ta Juanile wõõrasse, akadeemilisse wormi pandud. Sünnib ometi ilmas nii palju uut, imelist, kas peaks siis imestama, kui andetas Karlos on kutsutud katolikliku kiriku reformijaks!

Ka Ramenais tegutses ja rääkis kui hea kristlane, oli aumees pealaest jalatalani, ja ometi oli ta hugenott — ketser.

Tema, kastiilia rüütli, aadlimehe silmis ei olnud põlastawamat, hirmsamat asja kui ketserlus, seal ühinesid juudid, maurid, mustlased ja igafugused koduta isikud. Ei olnud see kristlase jüdametunnistus, mis oleks siin häält tõstnud, waid aadlimehe uhkus. Siiski Ramenais mõju oli mõnestki asjas tunda. Oleks tal esimehe usklikuna Juliaano Hernandez wastu tulnud, ta oleks põlastusega talle selja pöörnud; sest aga mis ütles talle rüütel Ramenais, langes mõndagi sügawamale, kui ta aimas ja sundis Juani järelemõtlemisele. —

Imeline! Don Karlos tuli jälle Sevillasse ja leidis wenna wastuwõtlikumana endiseft.

Fray Konstantiino kõned ei olnud mõjuta jäänud, seda tundis Karlos pea; ta lafutas ka nüüd iga wõimalust ja luges wennale uuesti testamendist kohti ja seletas neid. Ka enese pöörmisest wõis ta nüüd wabamalt rääkida, teda mõisteti.

See, mille omandas Don Karlos wawaga, suure otsimise ja wõitlemisega, oli keewawerelisele Don Juanile praegi kättesaadaw, omane, ja enne kui ta märkas, waatas ta ju teisel pilgul endistele kommetele; — mitte hugenott, ketser, ei, — waid küpsemaks muutusid waated, — nii mõtles ta.

Sel ajal oli ka Don Juani kihlus Donna Beatrice'iga. See jüwendas ta õnne ja tegi ta weel wastuwõtlikumaks kõigele ilujale, heale, kõrgele.

Ainult Gonjalvoga, kes walas alaliselt oma papa tuju süüta Karlosile, ei suutnud ta sõbrustada: Sageli pahandus ta: „Gonjalvo haigus waid takistab, et ei wõi talle mõdgaga peos wastata!“

„Wõiks ta ka mõõka hoida ja hobuse selga ronida, oleks ta teistsugune,“ rahu-
tas Karlos. „Ta on parem oma wenda-
dest, tark, energiline; ta waim tahaks tegu-
teha, ei lepi kitsaste oludega. Mul on
waid kaastundmus temaga; — oh, oleks
tal meie õnnis lootus, Juan, kuidas kan-
naks ta siis oma koormat! Kas ei peaks
meie agaramalt omi lõpmata warandusi
neile jagama, kel ei ole midagi? Kas ei
ole see patt, kui matame eneste kindlustu-
seks meile usaldatud talendi?“

„Tõde jääb ja peab wõitma“, hüüdis
Juan rõõmsas julguses.

„Jah, ta peab paistma — ka läbi were
ja leekide,“ lijas Karlos taha.

„Kas sul ei ole usku, wend?“ uuris
Juan, „sellist usku kui mul tõesse ja wa-
badusse?“

„Ma usun Kristust“, wastas Karlos
lihtsalt.

Neis lauseis erinesid nende hinged; kaks
süganust, milliseit pidi kaswama jõud kan-
natada ja wõidelda. —

Don Juan, kord uuele õpetusele wõide-
tud, liitus ruttu usklikudega; ju nägi ta
waimus uues usus ühendatud Hispaaniat,
nägi uusjündi seltskondlikus elus, segamata
rahu. Paljud ta untest sõpradest jagasid
ta usku, sest meelitatavad olid need järewad,
petlikud unistused; tõsitemad jagasid Don
Karlosi waateid, kes teadis enam wõitlus-
test, kahtlustest.

Ka Donna Beatrice pidi Juani õnnest
osa saama, ja Juan otustas talle süga-
waima saladusena uuest usust rääkida. Kar-
los kahtles ka siis: kui kergesti wõis üks
sõna äraandjaks saada, ja paljude armsate
elu oli siis kaalul! —

Wiimaks ometi rahustus Don Manuel de
Santillanos'i anahmus: Don Karlos mää-
rati kõrgele kohale, — usuteadusliku kollee-
giumi liikmeks. Praost Fernando de San
Juan, agar luterlane, tuli noorele õpetla-
sele wennaõhult wastu. Ka floostri wendi,
kes igatsesid jumalariiki, pidi ta kälastama
ja troostima. Lapeifikus usalduses waa-
tasid nad ta peale; ta lahke troostisõna,

kindel usk waigistasid tormi ja kinnitasid
nõrkemuid.

Don Karlos ei olnud enam unistaja,
ei, ta oli wana aadliõoo uhkus, — nii
tunnistas Don Manuel nüüd tõlise imes-
tusega. —

Weel oli usklikude elu rahuline. Püha
walitsus aga tegutses salajas: Roomast
anti uusi juhtnõõre ketserluse wastu wõit-
lemiseks. Tarragoona piiskop Gonzalez de
Munebraaga, juutide ja mauride wihalem
tagajärgaja, määrati Sevilla peainkwisii-
toriks.

Hirmuteade, mis täitis kõiki kurbusega,
häwitas kristlaste rahu.

Juliaano Hernandez, eesliajaja, oli
wangistatud!

Sepp, kellele ta uut testamenti oli näi-
danud, oli ta ära annud. Ei olnud enam
lootust sellele truule sulasele; kord püha
walitsuse kätte langenud, polnud enam
pääsmist.

„Mu uuisia“, kaebas Karlos wafail
pisarail, „ma ei saa sulle enam iial welda,
mis sa mulle olid! Meie ei näe teine teift
siin, — wõib-olla aga seal — seal . . .“

Ka Don Juan heitis meelt. „Ta on
kadunud“, õhkas ta mures.

„Ometi ei wõi ka hirmajaima wangla
seinad Jumala lõpmata halastusele takis-
tusi teha. — Kuid need hirmsad, hirmsad
piinad,“ hüüdis Karlos, „ma tahaksin neid
endale ette tujutada, kuid ei suuda!“

Don Juani waldas hirm. „Kas ta
teab kõik?“ küsis ta wäriewal häälel.

„Kõik. Üks sõna temalt wõib kõik rik-
kuda. Kuid jeda sõna ei tule. Meie ei
wärixe eneste, waid tema, selle truul sulase
pärast.“

„Mii täiesti usaldate teda? — Ta on
metituis kätes, ükski piin ei jää talle tu-
lemata. Nad teewad kõik, et . . .“

„Waihi, waihi! Palume, wend, et See
ei jätaks teda, kellele ta nii palju õhwer-
danud.“

Wennad langeisid üksksteise kõrwal põl-
wili; walugatäidetud südameist tõusis
wainne palwe Wägewaima trooni poole.

Ka pühapäewasel koosolekul Donna Isabella de Baena majas walitises lüganv kirubus. Lõsaada pehme hääl rääkis sõnu elust ja surmast, kibulauluga lõppes tõsine koosviibimine. —

Selge, täherikas õõ warjas uinuwat maad.

Wennad ei tahtnud weel koju minna; jõe äärde oliiwide alla juhtisid nad omad sammud.

Juan oleks wenna pärast paremal meelel mujale läinud; siin wiis tee neid just triaani eest mööda. Kuid kiirelt sammus Karlos, nagu tahaks end sunnida lähenema sellele, mis täitis teda kibedusega.

Nii sammusid nad läbi puerta de triaani, möödufid laewajillast ja jõudsid nüüd wana lossi sammastäitu.

Juan, kes aimas waewalt, milline palaw eestpalwe liigutas wenna walutawat südamt, leidis, et triaani kõrwal ajuw dominikaaniloofter näib sama hirmuäratawana, kui kardetud triaan ise, mille pimedais mõlwialutseis nii paljusid õnnetuid ootasid lõpmata piinad ja hirmsaim surm.

Walitises waitus. Üksi haaras Karlos wenna käe ja waatas talle uuriwalt otsa: „Kas mõtlede weel meie lapsennistustele, Juan?“

„India reijule? Meie armastatud isa otsimisele? — Üks sõna ainult, ja ma olen walmis! Jsegi oma õnne Donna Beatrice'iga lükkaksin siis edasi!“

Karlos naeratas. Jffa weel sama wana, kergestisüttiw noormees: otsustamine ja täidesaatmine on talle üks; terwe jõud ja tahtmine ühele tööle!

„Ei waja me otsimist kaugel, Juan, mis ihkafime maa peal, seda leiame taewas, sest mul on õnnis teadmine, et ka meie kallid isa leidis tõetee.“

„Räägi mulle kõik,“ hüüdis Juan, „kuidas said ja teateid?“

„Lõsaada, meie truu sõbra kaudu. See, mida kuulsin juhustikut Doloresilt ja de Seejolt, arenes minus ettekujutusiks, mis ootas kinnitamist. Wiimase sain Lõsaadalt: ta teab, et julge tõetunnistaja Don Rod-

riigo de Valer oli meie isa sõber ja kannatas ühes temaga usju pärast. „Kullamaa“, mille nad leidsid, õige ja ainus doraado, on sama, mis õnnestab ja tõstab meid; ihus ei näe meie aga enam oma isa.“

„Miks ei?“ ütles Juan pettumult. „Mu tark, kuid kartlik wend wõib siin eksiada! Ma usun ifka weel, et leiame. De Valerit ootas wangla, Santillanos y Menayal wõeti warandused, ja ta saadeti maalt wälja; enam ei julgenud nad kuulsale aadliperekonnale teha; ja miks ei peaks nüüd isa kuskil kaugel õnnemaal olema ja meid igatsedes ootama? Mina leian ta, kui sina ka wõisid; kus on tahtmine, seal on ka tee!“

Dotamata sõnum mõjus talle. Ta lapsepõlwe unistus seisis ta ees, kuttuvalt, säravalt, wäriwirikalt; nii lähedal näis täideminef, et oli waja waid käsi sirutada. Dornitõselt lõi ta süda, ta filmad särasid, mees wärijes; peaaegu pahasdas ta wenna üle, kes pidas asja lõpetamaks. — Kui küüps weel onult, see peaks ju kõik teadma! Kuid ei, tarufit, ettewaatust! Duford oli ju küllalt kriitiline, oma enese kindlustuseks oli tagasihoidmine tarwiline. —

Järgnew pühapäew tõi kurwa teate. Käskjalg tuli Nueraft: Wana Diego Montos on suremas, rääkis ta, ja tahab oma ameti härrale enesele üle anda ja armastatud nägu weel kord näha.

Nii oli tänane koosviibimine Donna de Baena juures Juanile lahkumiseõhtuks. Soojad sõnad, jüdamilikud käepigistused saatsid Juanit teele.

„Dieta polegi see lahkumine“, kinnitas Juan, „kuu aja pärast olen ma jälle tagasi!“

„Kui see on Jumala tahtmine“, rääkis Lõsaada tõsijelt, „Tema on ülem inim-mõtteift!“ —

Teisel hommikul saatis Karlos wenda. Oli jälle kewad, päew täis lilledõhna ja linnulaulu. Puhtalt sinas taewas ja peegeldus kastetilgateses.

Karlosil oli palju wennale meelde tule-tada. „Ara unusta mu sõnu Dieegole, Juan, ka Doloresile. Anna talle wäikejed raamatud, mis panin ju kotti, ehk on nad

talle kasuks. Terwita mu haigeid, ja kui
ja jälle tuleb, siis pead mulle kõik ja kõik
giist jutustama!”

„Kõik — kõik, wend, ära muretse!
Wähe aega oleme lahuses, Karlos, kui seal
kõik jälle korras, tulen tagasi. Neg on
kallis, teda peame kasutama.“

„Mine siis Zumalaga, mu Juan!”

„Nagemiseni! — Rõõmsa nägemiseni!”

Nende teed läksid lahku. Teenri saatel
ratsutas Don Juan oma kauge eesmärgi
poole; üksi ja sügawastilliigutatult pööris
Don Karlos linna tagasi.

Nii rõõmsalt, wabalt ja kergejüdamli-
kult oli wend lahkunud, nii julgelt wõitis
ta kõik, mis astus tal teele wastu; sellise
rõõmsa julguse ees pidi mõnigi tahtaw
kiwi teelt kaduma!

Weel kord mõtles Don Karlos nende
wiimase tõsi kõneluse peale. Talle omale
oleks troostiks teada, et armastatud isa on
kaugel maisest wiletsusest, tõeriigis, ja ta
ustas seda nii; Juanile aga ei meeldinud
see mõte: juhtumusrikas sõit kullamaale
oli nii sügawasse ta ettekujutusisse wajunud;
wõitlus ja wõit, — millist unistas fantas-
tiline pois, seda tahtis mees läbi wiia! —

VII.

San Isidro mungad olid põgenenud!

See oli ootamata lõõk tublile kristlaste kogudusele. Mis teha? Samm, mis nüüd ometi tehtud, võis arvamata raskeid tagajärgi tervele kogudusele tuua. Ta oli kui weerev lumepall, mis kaswab hävitavats lawiiniks ja matab hirmsa võimuga kõik enese alla.

Meeleheitel külastas Don Karlos Voisaadat, kes tõsiselt, kuid rahulisele tulewale õnnetusele filmi waatas.

„Kaksteist on põgenenud“, kinnitas Voisaada, „wendade otsuse järele jäi igaljuhul wabadus oma arwamist ja kaalumist mööda talitada. Kes kartsid, põgenesid hädaohtu eest.“

„Ja fray Kristobal — fray Fernando?“ kogeldas Karlos.

„Nad on kaugemalenägijad, truud; nad anduvad Jumala kättesse igal pool, — samuti peame ka meie tegema; sest kui nüüd mõni meid liikmeist nii mõtlemata oleks ja lahkuks linnast, siis oleksime kõik kadunud. Siin fray Kristobali kiri, mille tõi mulle keegi wend, see näitab teile lähemalt olutorda.“

Leht wärises Karlosi käes, tähed kustusid ta silme ees; ta pidi end sundima kirja lugema.

„Andes kirja tagasi oli ta surmuhäwa. „Südametunnistuse piinas põgenenud; ei võinud enam floostrateerijale alluda. — Ja meie? — Jumal aidaku meid! Ta kaitstu neid wahwaid, kes jäid floostrateerijale! — Ma tahan neid külastada, iseäranis fray Fernandot.“

„Seda teie ei tee, senor,“ hoiatas arst, „meie ei tohi hädaohtu esile kutsuda. On teil sõnumit wendadele, usalbage seda mulle; arst peab igalepoole minema, õpetlase mantel warjab ta südamemõtteid.“

Rogenud südametundja nägi selle kartliku ijeloomu piina, aimas, et noormees kardab surmahäda.

„Dnalt ja troostiwalt rääkis ta temaga. „Me ei tohi hädaohtu wälja kutsuda, liig palju oleneb sest. Teie eriti, senor, peate ettewaatlik olema, teie juba olite meile kujukis ja wõite tulewikus weel olla. Peaksin ma langema —“

— „Hoidku Jumal selle eest!“ karjus Karlos.

„Me peame kõite arwesse wõtma“, ütles Voisaada kindlalt; „ta fray Isidoro, Don Juan Ponce de Leon ja teised on samas hädaohus. Uueb jõud peawad nende ajemele astuma. Teile, Don Karlos Alvarez, on antud südamlikult rääkida, teie tunnistate seda, mis usute ja mida elusite läbi, ja wõite weel paljudele õnnistuseks olla. — Siiski tulgu, mis tuleb, elu wõi kannatamine, ärge kartke, Jumal on nende poolt, kes hääiwad teda hädas appi!“

Ta andis noormehesle tööd, et hoida teda wajumise eest; ta pidi üles otsima uue usu salajased liikmed, murelisi, rõhutatud inimesi ja neid rahustawate sõnadega kinnitama; kolme päewa pärast pidi ta teateid tooma ja uusi ülesandeid saama.

Ülesanne tõstis arga hinge. Ainult mitte tegevusetu olla, mitte wajuda mõtteisje ja muredesse! Kui hea, et Juan oli kaugel, muudu hakkats ta möögaga tõe eest wõitlema ja häwitats enam, kui jõuats üles ehitada wõi kaitsta! —

Täpelt, määratud tunnil koputas Don Karlos arsti wärawale. See oli suletud, ei ükski terwisotstija käinud sisse ega wälja.

Alles mõne aja pärast wastas nõrk hääle ta hüüdmisele, siis awati wargelt ukse, ja wäikesse teenri hirmunud nägu waatas wälja.

„Teata mu tulemisest jennor Kristobalile. — Kus ta on?“

„Ära, jennor —“ poisjs rääkis waewalt kuuldawalt, — „möödunud ööl — püha walitjuse ametnikud . . .“ Zuba lükkati jälle riiv ukse ette . . .

Tardunud hirmust seisjs Don Karlos seal. — Püha walitjuse ametnikud — siis oli ta kadunud! Kadunud kuulus arst, laiajüdamlik, truu inimene, usklikogu tark juhataja ja õrn karjane! — Võitaw walu piinas ta südant: nii palju wõlgnes ta sellele auwale mehele, kas saab ta jeda iial tajuda!

Dugew tõuge käewarrelle äratas Karlosi mõtteist. Omupoeg Gonçalwo seisjs ta kõrwal, uuriw pill tabas ta kahwatanud nägu.

„Taluta mind,“ ütles Gonçalwo käskiwalt, „sul on terwed liikmed, ja sa ei mõtlegi wigasele, selle jõud raugel!“ Käwale järgnes rida sajatusi, mis läitis Karlosi õudustundega.

Wähe aega sammusid mõlemad waitides koduteed, siis aga kinnitus Gonçalwo terawaltuuriw pill weel korra omupoja näol: „Tead sa juba uudist? — Katsjada wangi-tantiist siin linnas! Härrad inkwiisitorid olla terwe kogudue neetud luterlasi siin leidnud. Los saada näiteks, kahju osawast arstist! — Ponce de Leon, usuteaduse kolleegiumi ülem, San Juan ja terwe hull San Fodro munki. Siis weel alamast kihist mõned, kui pitfikaupleja Medel d' Espinooja ja Luis d' Abrego, kes maalib palweraamatuid. Teised jooksid ise triaani; rumalad, kas nad seeläbi pääsewad hädaohust?“

Don Karlosis wõitlesid walu ja meeleheide; ühtki häält ei tulnud üle ta wariwate huulte.

Nad jõudsid Don Manueli maja ette:

„Tulewal teisipäewal on pühalik profetsioon püha neitsi auks, et saada andeksandmist meie heas katoliku-linnas sündinud hirmuasjus. Mu waga omupoeg, tulewane preester on siis kahtlemata küünlafandja? — see oleks ju kuulmata au me perefonnale — ja — sa oled wiist küllalt tark, et jeda tehal!“

Jälle jama uuriw pill, kuid Karlos kannatas selle rahulikult wälja.

„Ei,“ ütles ta tõsijest ja pööris trepile.

Gonçalwo näole tõusjs ääretu imestus.

„Ja ometi on ta mees!“ sojistas ta. „Kes oleks jeda wõinud sellisest waitsest, kahwatanud teoloogist oodata!“ —

Oma waitsest toas wõitles Don Karlos meeleheitlikku wõitlust.

Ta isilik kartus nagu sündis teda põgenema. Ära — ära tapjate wõimust, üks waitne koht pidi ju ometi maa peal olema, kus wõis tafistamatult oma usule elada!

Selge mõistus rääkis sellele wastu. See oleks kindlaim hukkumine. Waatamata püha walitjuse walwajale silmale ju siin linnas, mis tegi põgenemise wõimatuks, — luurasid wäljas lugematud palgatud äraandjad, walwates iga teed ja käiku, — ei awanenud eemaldumiseks wähemgi wõimalus.

Kannatada — ei jäänud muud üle!

Wäriewad huuled sojistasid tattedilisi palwewõnu: „Halastust — halastust, oh Jssand! Wita meid, kes ja kannatasid meie eest, ära lasse meid hukkuda! — Sa wõid jeda — Sina ütsti, seft sinul on wõim!“

Oma pärast tartis ta ja wendade pärast, ja weel enam nende pärast. Nad olid hundikurgus — inimesed ei wõinud neid enam päästa!

Uus, kole hirm tabas teda! Juan! — Oli ta ise kadunud, siis pidi ta ometi wenna päästma; õnn, et ta oli kangel; wõib-olla möödub hädaohst taft siiski.

See mõtte andis talle jõudu, ta pidi wõimaluse leidma, wenda kauem eemal hoida. Ta pidi talle kirjutama! Kuid ei, see lihtsaim abinõu ei aidanud. Ka kuninglik post, jeda omas Hispaania juba toll ajal, seisjs inkwiisitsiooni walwe all. Ei, ta pidi donna Beatrice't paluma, et see oma esimehesele kirjale lisaks juurde wenna palwe, et Juan pifendats oma koduwiibimisi.

Ruttu astus ta alla, kus tõesti donna Beatrice istus ja kirjutas.

Paludes läks ta lähemale, kandes oma soowi ette tõsijest, hästinalituid sõnusi; donna ise pidi ka wenna palwet kinnitama.

„Teie olete hea katoliiklane, kes ei unusta töötusi ega lilleohvrit,“ ütles ta. „Teid ega teie maja ei taba vähemgi kahtlus. Selge Juaniile, et mul näheeb hästi, et ma terwitan teda ja palun weel mitte Sevillasse tulla, sest pikem peatusaeg Nueras toob talle kasu. — Te teate, mis on linna sündinud, — olge tark ja walige sõnu!“

„Ma tahan — ma tahan . . .“ kogeldas Beatrice pisarates, „waadake, seal tulewad ju mu sugulased!“

Waewalt jätkus tal aega filni piirast kuuwataba, kui ju kojutalunud seltsfond täitis ruumi elawa jutuajamisega.

Omegi ei olnud see tawaline waba kõnelus, tas kõlas midagi sunnitut, warjatut, mis peagi awaldus noore õpetlase halwatspanemises.

Ei wõinud see juhuse olla, ei isiklik tundelikkus. Karlos oli küllalt erapooletu, et poolt ja wastu õieti kaaluda. Kui tädi mõõbudes Karlosist, oma mantli koemale tõmbas, et see ei puudutaks ta riideid; kui donna Saucha wõttis mahakukkunud elewandiluust lehwiku talt wastu, et seda koha jälle ehmatuse- ja põlastusawabusil eemale wijata, nii et kallihinnaline töö purunes marmortahwliitel; kui onu nägu muutus ifka tufajemaks, — siis teadis ta, et sealt tal polnud mingit kaitset loota.

Ja kui inimlik, loomulik oli see kõik! Teati ju, et ta käis läbi Fiodro munkadega, et ta oli Losaada ja Don Juan Ponce de Leoni sõber; ja weel: ta töötas ju samas üpeteaduse kolleegiumis, mille juhiks oli wangistatud Fernando de San Juan. Küllalt, õiliküllalt märke, mis pidid ta jälile juhutama!

Ta otustas hädaoohule julgesti wastu astuda, kindlal sammul järgnes ta onule, kui see astus kõrvaltuppa.

„Sennor, mu onu,“ ütles ta kindlalt, kuid wiisakalt, „mu siinolemine näib teile wastumeelt.“

„Sa oled rumal, hull,“ algas tormilisel don Manuel. „Hoidku pühad, et sest ei tule halvemat!“

„Ma ei saa endale miskit ette heita,

onu,“ wastas Karlos uhkest. „Tänan teid hea eest, mida olen maitunud teie läbi selle tunnini, ei wõi enesele lubada olla soowimata küllaline teie majas.“

Oli see weel sama waike, õrn õpetlane, kes seni kannatas waikselt kõiki torfamiisi? — Ei, uhke mees seisis pahandatu ees, tõsine Alvarez de Santillanos y Menaya. Ta rõõmustus sest, sellisele toonile leidis ta kergemini wastust.

„Sa oled Alvarez, ja seepärast leiad ja kõigest hoolimata weel mu katuse all warju. Meie uhke nimi ei pea tolmu warisema.“

„Ma ei ole ial me nimele häbits olnud,“ hüübis Don Karlos palawalt, „ja warandus, mille ma leidnud, on wäärt, et talle terwelt anduda. Zumalatundmine, rahu Kristuses . . .“

„Waike, õnnetu!“ mõirgas Don Manuel ääretus wihas, „ühtki sõna enam, ma ei taha seda! — Ei anna ja ilmale põhjust kahtlustamiseks, jõuad ja oma narrust piirides pidada, siis warjab sind mu katuse. Esimesel paremal juhusel toimetan ju maalt wälja kublugi waihesse nurka, kus sinu juugused narrid, ketserid, hullustajad wõiwad takistamata oma rumalusile elada!“

Wihaselt wiskas onu uhke enese järel kinni. Sügawalt haawatuna lahkus ka Karlos wäikesest jaalist.

Järgneval päewal, pühapäewal puudus see, mis tegi ta muidu nii ilusaks. Sest ajast, kui oli Donna Isabella maja suletud, ei olnud usklikel kokkutulemispaika. Donna Isabella ja Losaada olid triaani wanglasse wiidud, fray Kasfiodoro oli õnnelikult waenlaste eest põgenenud, wangistati ka fray Konstantiino. Siiski läks Karlos peatritu, kus ta teda nii sageli kuulnud; rõhuw, kurb meeleolu walitjes kokkulinud fogubuses.

Waewalt sai Karlos jutlust jälgida, paluda sunitis ta waid üksikuid sõnu täis kartust ja häda, wiimaks tõi talle lastekoori laul troosti ja kojutust. — Surm ja pörgu olid wõidetud temas, Päästjas! Surm, kus on su oda, pörgu, kus su wõit? Awa-

tud on taewawarawad, ja trund sulast ootab elukroon! —

Julm üfsilbus onu majas muutus Karlosile wäljakannatamatuks, ta igatſes wana fombe järele nende juurde, kel oli enam põhjust kaewata kui temal. Ta ei hoolinud enese julgeolekust; troost, mille sai tema, pidi ka teisi kinnitama ja üles tõstma, tulgu, mis tuleb. Ja tõeliselt oligi parem jääda senisesse tegevusse, nii äratas see wähem tähelepanu.

Waikeil meeleheitel tuli ikkagi veel põgenemismõte; onu maja oli talle pörguks muutunud. Kuid ei, need olid ta ara loomuse kiusatused, ei! Põgenemisele pidi kinnivõtmene järgnema ja sellele hirmjate piinade aabel; — üks walwamata hetk, üks sõna, unes räägitud, — meelemärguse kaotamine piinatambris wõis ta huultelt kistuda kallima nime, ja Juan oleks hädaohus. Kannatada — kannatada, selle ühe pärast!

Raske südamega wõttis Karlos oja oma sugulase donna Inez de Garzia poja riistest. Kui ta ei tahtnud tähelepanu äratada, siis ei wõinud ta ära jääda. Donna Inez oli ikka lahke ta wastu olnud, ka nüüd ei saanud ta teiste kombel teda põlata, ja kui ta pärast pühalikku talitust nägi Karlost aias ta wäikeste tütrekesega, armja Ineziga mängima, astus ta ruttu lähemale.

„Te ei wõi nii halb olla, kui nad räägivad, onupoeg,“ hüüdis ta kui ahastuses, „kes mängib veel lastega, sel on rikkumata süda! Ah, saafin ma uskuda, et te ei kuulu nende hulka, keda ma ei taha nimetada. Olesite te tapnud, keegi ei leiaks ſes midagi, — aga... Mõelge oma julgeolekule, onupoeg; ärge usaldage inimesi, — kas te ei tunne mu wendi?“

„Nad ei warja omi waateid, sennora. Siiski — kas usute, et nad kawatsewad kättemaksmist?“

Sennora Inez ei tõstnud silmi. „Deraw nuga kindlas käes leiab õige tee,“ ütles ta taha.

Karlos kahwatus. „Ma ei karda surma,“ rääkis ta kindlalt.

„Aga te peate elama, ma tahan seda! Kuulge mind. Linnast põgeneda on wõimata, ma tean seda, kuid findla peidukoha leiata mu pejunaise korteris. Ma olen kõigele mõelnud, kõik ette walmistanud: Juanita, wirk tütarlaps, kes wiis wähe aja eest wäikeſe Inez, wiib teid sinna; see on mauride linnaosas, wäikeste tänawate keerus, nii warjatud, et maja ja korteri leiab waid teatud inimene. Seal hoidke end warjul, kuni mööduw paanika, ma muretſen selle eest, et teil ei puudu midagi.

Beepe, mu pejunaise poeg, on Juanita tale abiks; teda wõite usaldada; ta käsi tõmbab mööda sama osawasti kui kitarrikeeli, küll ta kaitſeb teid. Te wõtte samuti kitarr, meelitage wana Vanchot, siis jätab ta warawa lahti; kui kellad kuulutawad kestkõõd, lahkute jalaja majast, ja Kandilajo tänawal ootab teid kella üheni tubli Beepe.“

„Täna õõsel?“

„Ei, homme — homme, täna lähed Beepe pidule, siis ei saa midagi teha. Nüüd teate, mis peate tegema, ärge wiivitage, ärge midagi unustage!“

„Ma tänan teid õiglasest südamest, sennora, teie armastuse eest, mis awalduw teie hoolitsemises mu eest. Jumala käes seisab kordaminek, kuid uut jõudu ja lootust andsite teie mulle. Jumal teiega, olgu teie elutee alati päikesepaisteliline. Veel üks palwe, sennora: saatke ka mu wennale hoiatus, ma palun teid!“

„See peab sündima, luban teile!“

Pisarfilmil jäi donna Inez koju. Ketteriks, taganenuks nimetawad nad teda, halastamatult annaksid nad kõik ta püha walitsusele wälja. Ei, ei, ta ei wõinud nii halb olla; selgeil, kohtlasil filmil oli ta ta peale waatanud, oli wäikesega mänginud, ta headuse ja sõbralikkuse eest nii südamlitult tänanud. „Jumal ja kõik pühad temaga; ma palun ta eest, et ta waest hinge päästa; püha neitsi, jumalaema, kaitſe meid!“

VIII.

Uus lootus! Baewalt julges Don Karlos sellele mõelda, ja siiski pöördus ta õrn, walufartew loomus tahtmatult selle kutsuwa päikeskiire poole. Saatis Zumal talle sealt abi, tohtis ta seda wastu wõtta; ei olnud see Tema tahtmine, siis pidi kõik inimestemõtlemine warisema.

Ta uskus, et ta on kõigeks walmistatud, ometi arvestas inimene temas hea kordaminekuga ja walmistus põgenemisele.

Ta korraldas raamatuid ja pabereid, külastas niipalju sõpru kui võimalik ja jagas troosti liigutatud, murelise südamega, sest ta pidi ju ette nägema, et nii wõi teistsiti oli ta tegewus ses armsas ringtonnas pea lõpetatud. —

Dhtusjõugile ilmus Don Baltasar äärmises erutuses, mille waigistamiseks ta pidi enne tubli klaasitäie jooma.

Walitjes waitas, — mis oli jälle sündinud?

Wiimeks algas Baltasar: „Nende need luterlaste pärast satub weel terve linn ärewusse. Eile sada uut wangiistamist, täna jälle uued: doktor Juan Gonzalez ja faater Olmeeda . . . Jah, minugipärast häwitagu nad kõik preestrid maa pealt, pole minu asi; et aga ta daamid on kinniwõetute hulgas, kuulsate aadliperekondade tütreid, Pedro Garzas de Xeres y Bohorques'i tütar näiteks, see“ . . .

„Milline tütar?“ — See oli kui metsloomade mõirgamine, karm ja teraw; kõikide filmad pöördusid Gonçalvo poole, kelle kahwatanud nägu tõmbus kokku walus, mustad filmad wälkusid wihas.

„Dyeflane, muidugi; — mis sa waatad mu peale, Gonçalvo, kui oled see minu süü? — Mis oli tal siis ka enam waja, kas ei aidanud ju palweraamatust?“

Donna Maria püüdjate küüsis, — kes wõis siis ülbse weel julge olla, kui püha amet ei kaitsnud ka kõrgemaid perekondi!

Mehed wandusid ketsereid, nende pärast olewat tawaline kord ümber lööbud! Salajas tabas aga mõnigi sajatuse püha walitsuse hirmuwõimu; kes tõusis hommikul wärskena ja jõulijena, kas oli ta kindlustatud, et tal olid õhtul weel terwed liikmed, wõi oli ta koguni elus?

Karloši filme ette kerkis noore tütarlapse kaju, nii kui ta teda wiimast korda näinud, täis usujulgust ja kindlat lootust. See wajas aga jälle Gonçalvole pilku heites, kes istus furnukahwatult, tardunult ja kustunud silmiga ta wastas. Ka temal polnud sõnu, waitanud olid isegi harilised wandumised ja teotamised. Kes ei teadnud seda enne, pidi nüüd nägema, et siin firglikultarmastaja süda oli põhjani tabatud.

Waitides jätkati dhtusjõeki, kartus täitis kõiki, — oli kole, hirmuärataw aeg. —

Weel üks päew jäi Karlošil üle, ta tarwitas seda oma sõprade kasuks. Raskeis mõtteis tuli ta, ega pannud tähelegi, et keegi wõõras üsna ta lähedalt möödus; kui aga sedel ta kätte suruti, waatas ta imestunult üles.

Ta pöördus kōrwaltanawasse, et kirja lugea; wiist mõne sõbra heatahtlik hoiatus!

Ta kiirestilendaw pill jõudis püüda waid üksituid sõnu: „Stand inkwiisitor — Don Gonçalvo — Pärast keskööb — saladus . . .“ kui karm käsi ta käe alla lõi.

Gonçalvo seisis ta kõrwal. „Anna siia,“ kästis ta hingeldades, „see on mulle, — lollpea, eks ta teadnud ju, et olen wigane; kuidas wõis ta mind sellise poisiiga wahetada!“

Don Karlos küüsis endalt, kas ehk onupoeg kaawatseb teda inkwiisitsioonikohtule

wälja anda? Ta oli teda ifka põlanud, ifegi wihanud, ehk kawatses ta nüüd teda armastatud tütarlaste wastu wahetada? Kui piha walitus endaga kaubelda laseks, hundi suus olid kõik kadunud!

Karlos ulatas sedeli Gonçalvole: „Dsalt tunnen ma ta siu, sest arwain, et ta on mulle määratud,“ ütles ta rahulikult „mis sa plaanitsed, ma ei tea, ometi näen, et sa kawatsed hädaohtlikku, wõi jooksed ise hädaohtu. Igatahes ei usu ma sinust, et sa hukkab Alvarez'i de Menaya.“

„Tänan selle sõna eest, kuidas mõtled, nii ta on!“ wastas Gonçalvo; weel ei teadnud ta, kas ta pidi usalusega wastama; puudutades aga onupoja jääkülma kätt oli ta kindel, et Carlos ei wõi kaasteadlane olla. Ta oli ta filmis waid kindluseta pois, kes ometi ei wõi waletada, ta waatafid filmad sama selgelt ja wabalt kui ifka.

Rõigese, mis tegi Carlos järgnewail tundidel, tungis see lahendamata saladus. Ta ei wõinud mõista, mida kawatses onupoeg. Tähtsa teadeteandmise ettekäändel inkwiizitori õijele kohtamisele paluda ja siis ta jalgele langeda ja paluda Donna Maria wabastamist? — Wõimatu, nii rumal ei olnud Gonçalvo! Wõi raha palkuda, et teda wabastada? Munebraaga kulutas tuhandeid kuulmata luskulele, mis ümbritses teda, mis tähendaks seal Gonçalvo wäike warandus? Igegi kergendust wangi-dele ei wõinud ta sellega saawutada; mitme kää läbi käinud, jääb wäikestest summaist waewalt weel midagi neile, kelledele ta määratud! Ta ei juutnud mõista, kui wäga ta ka ei mõelnud; see eneseist tähtsufeta mõte ferkis ta hädademeres ifka jälle uuesti pinnale, olgu siis, et ta ununes palawas palwes. Ka onupoja eest palus ta, jah, nimelt just tema eest; ka see waene hing, kes ei tunnud mingit troosti, wääris wõitlemist! —

Nii jõudis otjastaw kesköötund. Wiimase pilgu heitis Carlos tutawale ümb-rusele, wõttis unustussejäänud kitarri ja lahkus toast.

Karlosele oli onu majas torni ülemine

tuba kajutada antud: seal ta wõis sega-matult töötada. Dje tema all elas Gon-salvo sest ajast, kui Losaada kunst wõimal-das talle ehk küll waewalise liikumise. Nii pidi Gonçalvo nüüd hilju ja ettewaatlikult mõõduma, ei walgustanud kitsast keerd-treppi ka aimuski walgukskir.

Karlos hämmastus nähes tuld onupoja toas, ja ehmunult taganes ta, kui ilmus samal hetkel Gonçalvo ufjele, warustatud mantli ja mõõgaga.

„Waata! Keda ma näen?“ hüüdis Gonçalvo üllatunult, „sa põgened, ja seega jooksed ja kindlamalt hutatusel! Ara tee seda, Carlos; — ma mõtlen aujalt, ära tee seda!“

Et ükski neid ei kuuleks, olid nad tupp-a astunud; weel hoidis Gonçalvo tõrwifut käes. Ta oli tõsine, kahwatu, kuid ei pilget ega wiha paistnud ta näolt.

„Sa efsid, Gonçalvo! Mu põgenemine on ette walmistatud, ja ma usalban teda, kes pakkus mulle sealjuures oma abi. Kuid sinu pärast kardan ma, Gonçalvo, ju tee on hädaohtlikum minu oma!“

„Mis tead ja sest, poisj?!“

„Ei midagi kindlat, kuid süda ütleb mulle, et sa ruttad asjata. Sind ootab hädaoht. Ja oleks sul ingliskeel, neid raud-seid südameid ei saaks sa ita! purustada!“

Gonçalvo naeratas. „Mina aga ütlen sulle: ma tunnen teed südame juurde ja leian ta! — Weel üht: On see süüdistus põhjendatud?“

„Ja!“ Don Carlos wastas waewalt kuuldawalt. „Ta oli doktor Egidiuse õpila-ne ja oli tundmises minust kaugemal. Kuulub ta nende hulka, kes peawad Kris-tuse pärast kannatama, siis on tal ka nüüd täieline rõõm ja rahu. Kristus on ta juures, seda ma usun kindlast; tal on warandus, millist ei wõi ükski kiusatus riisuda!“

„Ta on piha ja elab kord taewas,“ sojistas Gonçalvo. — „Ometi — kas ei ole fogu Sevillas aimuski meest, kes tõstaks mõõga? Ühtki peale minu, wigase?! Sel tunnill tänan ma Jumalat, et ta kinkis mu

jõuetule liikmeile niipalju jõudu, et need mind kannavad mu õnne hävitaja juurde!

Ta parem käsi haaras mõõda, ta silmad häkufid.

Ohmunult taganes Karlos: „Sa mõtled tapmist?!“ kogeldas ta.

„Tapmist“, vastas Gonçalvo külmalt. „Do, tooks mu relvu sulle jurma ühe asemel. Põrgupiina, ei kõike koledat, mis inimaju võib veel mõelda, peaks ta kannatama, kiire surm on sellisele kolelisele liig hea!“

„Sa teotab, Gonçalvo, — seda andes-tagu Jumal!“

Hetkeks langes Gonçalvo toolile, ta pidi hoidma nõrka jõudu oma väsinud liikmeis. Väljas lõi kell tekkööb; kumbki ei pannud seda tähele.

„Kui ja tunned inimesi, kes on valmis õigel ajal oda tõmbama,“ algas Gonçalvo jälle; Karlos aga ei lastnud teda jätkata.

„Ei ole see vaid üks, keda arvad, see on jaatanlikult väljatöötatud kava, hirmus masin, mis purustab, jurnab, hävitab koleda mõimuga! Ei tööta seal vaid Valdez ja Munebraaga, ei, terve kolleegium otsib õnnetuid. Ja jurnaksid ja täna kõik need pimedusteenerid, siis seisaks homme veel suurem hulk nende kohal ja jätkaks sama hirmust tööd. Ei awa ükski inimvõim triiani väravaid, milliseid walvab see tuhandedpäine hüdra!“

Gonçalvo õhtas. — Weerand üks lõi kell väljas tumedal toonil.

„Tulgu, mis tuleb; mu oda peab ta vähemalt wälkumas nägema!“

„Mõttele enesele, Gonçalvo,“ palus Karlos tungiwalt, „mis otab sind siis?!“

„Olgu! Tema jaatus olgu minu jaatus. Kui tabab teda firiku needmine, siis tabagu see mindki; on temale, puhtale, weatule, määratud kannatada, siis ei taha minagi teist!“

Suur sõna; Karlos wärises. Teda kolutasid walu ja üfsildus, mõte wanglale, piinakambrile ja tuleriidale viiuis talt peaaegu mõistule; — ja lähike armuag mõõ-

dus paratamatult; kui ta ei kohta Peepet, ei ole enam pääsmist!

Siiski ei wõimud ta onupoega jätta, ta wõitles ta waege hinge pärast, kujutas talle Jumala armastust, mis kinnitab Maariat raskest wõitluses, mis võib ka teda patu-ahelast päästa. Mis olid nädalad, mis kuud täis hirmamat piina igawese taewaõndsuse vastu?! Mis jääb Munebraagale, kui teda kutsutakse ta patuelust ja kulsusest Jumala kohtuärje ette? Zgawene tuli, mis ei kustu ial!

„Ja sina? — miks tahad ja põgeneda, seisad sina ka nii kindlas kaitfes?“ küsis Gonçalvo kahtlewalt.

See sõna tabas Karlosi südant. „Weel ei ole ma kutsutud,“ ütles ta taja, „kuid iga tund võib mu saatuse määrata. See pärast luba mind sulle ühte öelda, onupoeg: muretse oma surematu hinge eest ja ära määri teda tapmise ja kurjusega. Ka sina võib rahu leida, mis täidab Maarია hinge. Lase, et wõtaksin kaaja troosti, et see tund oli sulle õnnistuse!“

Wäheke rõhuwat waikimist, siis hüüdis Gonçalvo äkki: „Ma rumal, ohwerdashin tajuta kõnelusele kallil aja; peaaegu mõõddus määratud aeg! Meie teed lastuwad, anna mulle kätt Karlos; tõesti sel tunnil wõisid ja mu südame!“

Kõik asjata kaotamine wõitmisel! Kurwalt ulatas Karlos onupojale käe, kuid imelik see ei haaranud wäljasirutatud kätt ega tõusnud toolilt.

Surnukahwatult istus ta seal, hirm peegeldus näol; ta huuled liikufid. „Mis on? Ma olen kui jurnud — ei jaa jalgu liigutada . . .“

„Jumala hää!“, hüüdis Karlos, tal näis, kui oleks ime jündinud.

Weel tundis ta katoliiklasele omaft ebausk. Kolm sajangut hiljem oleks ta teadnud, et Gonçalvo nõrk jõud ei wõi sellisele närwipingutusele vastu panna, see oli loomulik reaktsioon.

„Surnud —“ hädaldas Gonçalvo, „jurnud! — See on Jumala käsi! — Liikmeid, mis pühendasin patule, tabas Tema need-

mine! — Halasta, — Issand Jumal, halasta!”

Möödus saatusliku tunni kolmas weerand. Nad ei kuulnud.

Walusaš ošawõtus põlwitas Don Karlos õnnetu ees, hoidis tardunud kätt omas käes ja püüdis seda soendada. Ta rääkis talle sõnu täis armastust ja ošawõttu, täis troosti ja lootust; ei mõelnud ta enesele. „Kui rumal,” hüüdis ta wiimats, „ja wadjad arsti abi, wõibolla ei ole weel hilja! Wärawawahd peab . . .”

„Ei, ei, mõtle enesele,” küskas Gonjalwo tagasi, „mine, — mine, mis ja weel ootad!”

Piig hilja! Käskiw koputamine wärawale pani mõlemaid ehnuma. Nad teadsid, mis oli tulemas.

Wäraw nagises, kuuldušid sanmud, hääled.

Gonjalwo leidis esimešena sõnu. „Püha walitsuse ametnikud!” hüüdis ta hirmunult.

„Mii olen ma kadunud,” ütles Karlos; ta otšale tõusis hirmuhigi suurte pišaratena.

Zu kuulis Gonjalwo sanme tornitrepil, nimetati Karloši nime. „Peida end,” kii-rustas ta, „peida end ruttu!”

Hetkešs kinnitus Don Karloši pilk an-nale. Parem tahetšatimne jala tõrgušelt alla hüpata ja lamada purustatuna all kui langeda alguššilide kätte! Kuid — see oleks enesetapmine, ja selle keelas talle ta ust. — Jumala numel, julge lõpuni!

„Nad on ju jälil, Karlos; — on sul midagi warjata, siis anna see mulle!”

Karlos ulatas talle eesliajaja kalli kin-gituse; jekund hiljem oli see ju warjul Gonjalwo kuu all, waheda pištoda kõrwal.

Zu wajuš wäljas käši ukšelingile; tõr-wikuwalguš oli wangistajaid kohale juha-tanud.

„Minu pärast,” kaebas Don Gonjalwo, „ma olen ju tapja!”

„Ei, ei, see on Jumala hüüe!” Örnas noormeheš ärkas šel hirmsal hetkel julgus-

waim. Kindlal pilgul, wõiduläige näol waatas ta alguššilidele wästu.

Ka Don Manuel, äkki jügawast unest äratatud, tungis nendega tuppa. Aupak-likult palus ta neilt wolituse, see oli kor-rapäräšelt kirjutatud ja kandis püha walit-suse kardedud märki: mõõka ja õšipun-õša. Olets ta kuningas, ei wõiks ta ka enefe poja pääštmijeks enam midagi belda. Siin aga ei mõelnudki ta midagi teha; jaaks ometi kord rahu. Seepäräšt ulatas ta kirja tagasi, ega olnud tal ühtki ošawõtu-pilku wangistatule.

Wõimetu wiha näris Gonjalwo šüand. Do, waid, hetkešs jõudu ja terwišt! Ta hea nuga tabaks neid kõiki; Karlošil oleks siis aega põgeneda, jaaks siis tašt enesest päräšt, mis tahab!

Rahulikult ütles Karlos: „Ma olen walmis. Tahate mu asju läbi otšida, siis palun ülemiseše tornituppa.”

Wangistajajšt piiratud läks ta ukše poole.

„Don Karlos,” hüüdis Gonjalwo wari-šewal häälel, „mine Jumalaga! — Tõesti, ja oled tubli mees!”

„Seda ütle ka Ruy’le!” Walusa pilgu jaatis Karlos tagasi, siis langes ukš ta järel lastu.

Ei kestnud kaua, kui kostšid jälle sam-mud trepil, tojas, õues. Püha walitus nõud täpjušt, waitimist ja waitušt.

Tund hiljem awanes triaami šuur wä-raw, et nut ohwert läbi lasta. Ešt his-panliku wiisakusega kummardas wangi-wašt uue juurdetuleja ja ta saatjate ees. Nagisebes langes wäraw kinni, tugewad rauad ja riivid pidid seda unesti kaitsma.

Siin šees õö, piinad, šurn, — šeal wäljas päikešepaisteline, roošiline elu täis rõõmušt, wäršket ašteldamist. Karlos d’ Alvarez’il ei olnud šest oja; kõigest, mis talle wäärtuššine ja kallis, ei jäänud talle muud kui — Jumala arm! —

IX.

Rädal võis olla neist sündmusist möödunud, kui Don Juan hüppas hobuselt oma omu maja ees.

„Kus on mu wend?“ küsis ta wäravawahilt, „leian ma teda ta toas?“

„Mina — ma ei tea midagi“, kogelbas wanake ehmunult. „Kõigi pühade juures, jennor . . .“

Juan lükkas ta kõrwale ja tormas onu töötuppa. „Kus on mu wend?“ karjus ta.

Don Manuel, kes istus laua ääres, kargas piisti. „Oled ja arust ära?“ hüüdis ta ehmunult, — „mis saadab sind siia?“

„Ma küsin wenda, onu; kas teie ei tahaks mulle teateid anda?“ Ta põlew pilk rippus onu tinawärwisel näol.

„Meie tegime ta eest enam, kui me oma julgeolek lubas,“ ütles Don Manuel, — „kõik oli asjata; — ta on — on — wanagistatud . . .“

„Wangistatud?! — Do, nii on see ometi liig hilja!“ Don Juan kattis näo kätega ja langes lähimale toolile. „Milal see oli?“ jostistas ta wiimaks.

„Umber nädala eest.“

„Seitse päewa ja seitse ööd!“

„Miks tulid sina siia? Tahad sa sama teed minna rumal?“

„Päästa tahtsin oma armsa Karlosi!“

„Meelatu, — ja sina? Uud, et oled kindlustatud? Wõta hääd nõu, Juan; lahku linnast, mida warem, jeda parem; oled sinagi waid poole sõna uuest õpetusest omaks võtnud, ei hinnata ju pead ta toltunud lehe wääriliseks. Mina ei anna sind üles, kuid tea, et pühäl walitsuses on abinõusid küllalt ketsereid tunnistama panna.“

„Waikige, wõi te kahetsete sellist sõna. Ei ükski maine ega pörguline wõim ei wõi Don Karlos Alvarez Menaya't äraandjaks

teha, ma tunnen teda. Kuid ah! — suurema peab ta, ei, weel hirmsam, nad riisuwad talt mõistuse.“ Koledad pildid kerksid ta ees, — ah, ta õrn wend, ta armastatud Karlos!

Don Manuel ei teadnud, mis teha, nii ei olnud ta mõelnud. „Sa tunned ohtu“, ütles ta wiimats külmalt, „tead ka, et oled siin hädaohtlik külaline, sest — luba mind belda — teist korda püha walitsuse ametnike majja saada, see maksaks mu au ja ameti.“

„Arge kartke, jennor, ma ei taha teile tülikts olla; palun waid waba läbikäimist oma pruudiga, — ja — mis mu wennaist siia jäänud . . .“

„Selle waewa wähendasid teile püha walitsuse saadikud, ei ole seal enam midagi, mitte midagi. Esiimeses otjustagu donna Beatrice ise, ma ei tea, kas häbi, mis tabas teid . . .“

„Olgu see meie mure“, wastas Don Juan uhkelt. „Wenna wabastamine ja ühinemine donna Beatrice'iga on mul hetkeks tähtsaimad ülesanded. Minu pärast ei pea teil kulusid ega muud raskust olema, selles wõite kindel olla, jennor.“

„Seda parem“, rääkis Don Manuel, „on ju küllalt häbistawat. Gonjalvo on ka sest õnnetust õõst kui muudetud; halwatud, hullumeelne, ma ei tea, — ükski ei wõi ta juures olla, nii wäga ta teotab; narr wõib waid selliseid jutte rääkida.“

Don Juan ei wastanud, ei kuulnud ega mõinud enam. Äretu walu näristas, ta lahkus toast, läks aeda donna Beatrice'i otjima.

Oli kurb kohtamine, aralt waatas Beatrice oma peigmehe näkku, — need walujooned seal olid talle wõdrad. Talle oli

elu roojaed täis lõhna, walgust ja laiget; ta kartis süngeid warje. „Kas te ei saanud mu kirja, fennor?“ fofistas ta; „miks ei jäänud teie Nueera'sse, ma ju palusin teid!“

„Ma teadsin, et wend on hädaohus ja tahtsin teda päästa; jäin hiljaks!“

„Ja teie, fennor, — ei tarda midagi?“

„Ma olen sõdur, — ma tunnen hädaohje.“

„Mis on teil tegemist selle — selle õnnetuga? Jätke, mõelge minule, — te kuulite mulle!“

„Me otijime tõde; mis tabas teda, ootab ka mind. Me oleme üks, ka nüüd meel; kuidas wõiksin tasi nii suures hädas lahkuda?“

„Tõde — tõde!“ Beatrice'i otjaesine tõmbus kortsu. „Mis teen ma taga, kui ta wiib mind wanglasse, piinapingile ja tuleriidale?! — Kas lubate mulle, et kohe liinagi lahkute?“

„Kõik — seda waid mitte,“ wastas Juan kindlalt.

„Minu pärast, fennor, — ma sureksin walus.“

„Wõimata! — Tahan ettewaatlik olla, ometi pean kõik tegema tema pärast — tema pärast!“

„Siis aidaku Jumal meid!“

„Paluge Wägewaimat tund tunni järele. Tema üksi wõib meid päästa.“

Midagi ei kõigutanud Don Juan'i otju; ikka jälle nägi ta armisa õrna, kahwatunud nägu enda ees, nüüd täis walu ja piina. Selle mõtte juures wajus tal kõik muu, isegi ta unistus õnnest ja armastusest. „Sa oled minu, mis wõiks meid lahutada,“ ütles ta kindlas lootuses, „mu täht pimebas öös. Ja kui ka Don Manuel tahab meid lahutada, tugewam tema wõimust on meie armastus!“

Donna Beatrice naeratas kurwalt. „Teie andsin sõna, ja meie maja moto on: truu surmani!“

Suurepärane sõna; — õudne pilk, mis aga saatis teda, pani Don Juan'i wärisema. Ta aimas, et nad olid nii üks-

teisega seotud, et ühe hukkumine tõi ka teisele surma.

Donna Beatrice haaras wõõlrippuwa wäikeste kulbristikeste ja rääkis tõsiselt: „Waadake siia, Don Juan, selle risti juures wandusin tol õnnetul ööl, et teie laatus peab ka minu saatus olema. Kui süüdistataste teid samas, mis wiis teie wenna hutatusse, siis seisjan wabatahtlikult te kõrwal! Widasite mind lapjeks, kui lugejite mulle oma ilusast raamatust, ja ma olin ka see, sest mängisin kaunitse sõnabega samuti kui kõige muu ilusaga, mis kinkisite mulle. Teie wend awas mu silmad, nii ei tunne ma uut õpetust wähem kui need naised, kes kannatavad nüüd triaani wanglas. Ja mis on siis minuist, koduta waeslapsel?“

„Minu pärast jätke — “ Juan ei saanud jätkata.

„Ja minu pärast otjigu fennor Don Juan omale kindlama ajutoha,“ katkestas teda donna Beatrice. „Palaw on Sewilas, ei kannata seda igauks. — Urwan, te lähete wälismaale, seniks kui waitib torm.“

„Kõik, kuid seda mitte! Mu otjus jääb kindlaks!“

„Ja minu sõnad ka!“ sai ta wastuseks.

Beatrice saatis Juan'i wärawani, seal ütles ta: „Weel üht, Don Juan: Teid ei nähta healmeelset meie majas, nii ei wõi te igal ajal siin käia. Dodake märki! Lehwiw tasukurätt afnal tähendab Don Manueli äraolekut. Siis tulge, ainult siis! Hoidke eemale onu poegesi Manuelist ja Baltasarist! Jumalaga! — Ettewaatust!“

Kaskeis mõtteis sammus Don Juan uulitsal, rõhuw mure näris ta südant; mis oli talle ta meelgelek, mis maksis elu, kui armastatud wend waewles triaani kongis?! — —

Wõõdunud kaks nädalat, seal wiimaks kuulutas igatetud märk Juan'ile, et ta tohib minna. Asjata otjis ta Beatrice'i tubades, polnud ka teenijaid; wiist kasutasid kõik suure piha eelõhtut kirikumenimiseks. Rakistamatult jõudis Juan torni trepini ja otjustas wenna tuppä minna, ehk jättis wend midagi talle?

Waewalt sai ta trepile, kui kuulis wä-
sinud häält.

„Kes seal on?“

Juan seisatas. See oli Gonjalvo —
hullumeelne hiiu! — „Mina — Don
Juan!“ hüüdis ta wastujets.

„Taewa pärast ära mine mööda —
tule siise!“

Juan ei tunnud kartust, ruttu lükkas ta
ukse lahti ja astus sisse. Peaaegu oleks
ta ehmunult taganenud, nii hirmsasti muu-
tunud oli haige: lõppenud näol ajus jurma-
kahwatus, filmist paistis ödne rahutus,
juuksed langejad kohendamatuult patjadele.

Juan ei olnud ial Gonjalvo't armas-
tanud, nüüd aga waldas teda kaastunne,
ja lahkest haaras ta haige kuirvanud kae.

Don Gonjalvo tõmbas kae tagasi. „Kui
ja teatsid, mis on sündinud, ja häwitaksid
selle õnnetu ihu, sest — kuuled ja? —
mina üksi olen süüdi su wenna hirmsas
saatuses!“

Wärin raputas Juan'i. „Sa oled haige,
— wäga haige Don Gonjalvo,“ ütles ta
osawõtklikult. „Mis ütleb su arst?“

„Haige?“ Gonjalvo naeris libedalt.
„Ütle parem surmud! Sest surmud ma olen
— puuajast jalatallani. Ja arst? — Mul
ei ole teda! — Kas mõtled jennor Sil-
vester Areeto't? — Losaadat ju enam ei
ole! — Kas arwad, et aja ja wennad arsti
mu juurde lajewad? Ei, ei, olen hullu-
meelne, pean hullumeelne olema, see on
nende kindlus ja troost; ennem nad kõr-
waldaksid mu teelt, kui et lubaksid mulle
wähematti kofupuu tumist wälisilmaga.“

Juan ei julgenud wastu rääkida. Ta
tundis oma ingulaste loomust, nende arg-
tust, metsikust ja isekust; tõesti waatamata
ema hoolele, millist ta tõstis eeldada, oli
see waene haige ometi abitut, wõimetu, ar-
sidele kättesaamatu, — elusalt maetud!

„Mis ajast lamad ja ju nii?“ küsis
Juan wiimaks, et kõrwalteil oma sihile
jõuda.

„Jah, laje mul jutustada, onupoeg,
muidu peaksin ma oma süü ja südametun-
nistuspiina enesega hauda wõtma. —

Sulge uks, ettewaatlikult, et ükski ei ku-
leks meid, ja nüüd pööra nägu mu poole: —
mina olen ju wenna tapja!“

„Sa oled hull,“ ütles Don Juan, „see
on hullumeelsus!“

„Olin meeletu, nüüd tean jeda. Alles
jüis kui Jumala käsi löi mu ihu ja tühis-
tas mu kurjad kawatjused, awanes mu
mõistus.“

Don Juani filmis wälkus midagi õn-
netustikuulutawat, kuid ta tundis end ra-
hule. „Tahad sa üelda, et olid mu wenna
äraandja? Siis rõdumustan, et lamad nii
abituna mu ees!“

„Ei, ei, nii halb ma ei olnud! Kuid
ta õnnetuseks pidasid ta siin liig kaua kuu-
ni, kui ta oli ju põgenemas; ja nii leid-
sid ametnikud ta siit.“

„Weel ei wõi ma sulle andeks anda,
onupoeg,“ fojistasid Juani huuled, „ometi
täna Jumalat, et su süü ei ole suurem. —
Miks taistasid ta põgenemist? Kuidas tead-
sid sina ta kawatjusest.“

„Triud sõbrad olid talle abiks olnud
ja kindla warjupaiga leidnud; kes, kuhu,
ma ei tea. Ja mina — mul oli samuti
jalajane teekond ees, tahtsin oma weri-
waenlasele noa rindu lüüa. Siin usfel
kohtasime ja ilmutasime üksteisele oma õise
käigu otstarwet; mu kawatjus täitis Kar-
losi hirmutundega, ja südamlikult hakkas
ta mind paluma, et ma ei huffaks oma hinge;
ta wõitles minu ja mu õnnistuse pärast,
ega hoolinud kiirustawast ajast. Seal ta-
bas mind Jumala karistaw käsi. Ent
tema püüdis mind troostida ja hoolitšes
mu eest. Siis tulid algnasid, Karlosi
saatus oli otjüstatud.“

Äratuus walus kuulas Juan; õine kole
stseen sai ta waimusilma ees elawaks. „Kas
ta ei jätnud mulle midagi, sõna — terwi-
tust?“

„Jah, onupoeg, ühe armsa sõna. Ta
rahulik, waitne andumine hirmsasie õlu-
korda tabas mu südant. Aufartuses hüüd-
sin talle järele: „Voya con Dias, don
Karlos; kõigi pühade juures, sa oled tubli
mees!“ Siis waatas ta südamlikul pil-

gul kurwalt mu silmi ja ütles: „Ütle seda ta Juanile!“

Don Juan, tugew mees ja wapper sõdur, kes tundis waewalt kunagi nõrkust, kattis näo ja nuukfus. Ta wend, ta armastatud Karlos, see õrn, pehmesüdamlik noormees! Ta oli uhte oma wenna kangelasmeele üle, ja siiski lõi tas see tal südamesse, — ah! ta ei näe seda armast nägu kunagi enam — ei iialgi! —

„Weel üht, Juan,“ algas Gonjalvo jälle, ulatades oma padja alt wäikese pruuni raamatu. „Ma hoidsin selle sulle tol hirmsal ööl. Wõta ta, omupoeg, — see on hädaohtlik pärandus, sellele mõtle!“

„Seda paremal meelel wabaned sa taht,“ ütles Juan kibedalt.

„Ta on mul ometi,“ oli Gonjalvo tašane wastus, „pea iga sõna on mul meeles. Pikad, üksildajad päewad wõimaldasid mul segamatult lugeda, pikkadel waluöödel kordasin ma sõna sõna järele. Selle raamatuta oleksin wiist mõistuse kaotanud!“

„Kuidas — ka sina?“ waewalt juutis Don Juan kuulnud uudist mõista. „Mii täitus siis Karlosi ülim soov! Kõõmuga oleks ta ju igal ajal oma parema kae ju õndsaksjaamise eest annud!“

Rahutult ajas Gonjalvo end istukile ja kuulatas.

„Mu ema tuleb, ehk sa tahaksid“ . . .

„Mul pole midagi karta,“ wastas Juan, „kuid olgu tema pärast; majaemad on kartlikud; ma ei taha talle raskusi teha.“

Tõesti ei wõinud ka donna Katarina oma ehmatust warjata. Tuleks ta mees, tuleksid pojad ja leiaksid Juan Gonjalvo juures, werewalamine oleks möödapääsmatu. Seepärast palus ta teda tungiwalt donna Beatrice'i aias üles otsida ja järgnes siis kiirelt Juanile trepile.

„Ta on haige,“ sosistas ta, „ta mõistus on ära; te pidite ju seda tundma, Dou Juan?!“

Noor sõdur mõistis. „Ma ei hakka seda eitama, jennora,“ ütles ta targalt, kummardas ja läks.

Sevillasse jääda tähendas hädaohtu Juanile.

Ta sõjatas loomus, ta wapper meel ei tunnud takistusi, hädaohte. „Edasi, läbi!“ oli ta moto, mis maksis küll waenuväljal, kuid mitte siin kawaluise ja salalikkuse ees. Peenike, nägematu, ent ometi tugev wõrk oli ta ümber, ainuis mõtlematu liigutus, ja wõrk pidi kui iseenelest kokku tõmbuma ja teda hukkama.

Raste oli tal omi mõtteid warjata, sõnu ettevaatlikult kaaluda; parimal meelel oleks ta mõõgaga endale teed raiunud, riüwid ja luhud wägiwaldselt purustanud ja wabastanud selle, kes oli talle ejuimesijst lapsepõlwepäewist armsaim ja kalleim.

Ta pruudi sõnad waid hoidsid ta ahe- las. Ta teadis, et selline halljulge tegu ei hukkaks ainult teda üksi, ei, see teine kallis elu oli talle usaldatud, seepärast ettewaatust — tarkust — rahu!

Juan teadis, et ta ei tohi linnast lah- kuda, kui ta ei taha kahtlust äratada. Wõi- metu oleks ta ka wäljas wenna kaaluk- sidi tegema. Nii pidi ta siis wäljelt ka- toliku kiriku truu liige olema, pidi ketser- lusi wõlgama; — see oli ta parima tund- mise salgamine, päew päewalt ikka jälle uuesti, ja — kahjuks! ei märganud ta seda peagi enam!

Ka donna Beatrice, kes kartis igasugu uuendust usuelus, jäi wanadesse wormi- desse. Ta püüdis Juanis äratada lootust, et kord läheb jälle kõik hästi, kõnepilweb kaowad, tuul kannab tuleriitade suitsu- sambad laiali, siis särab jälle päike ilusas Hispaanias, ja nad wõiwad õnnelikud olla wäikestes, armsas Rueras!

Siis õhtas Juan sügawalt. Õnnelik, wennata, puuriwa offaga südames! Kuid

ta waitis, et seda magusat lootust mitte häwitada. Mis oli ka Beatrice'il, kes ar- mastas waid teda, waitfest Karlojst? Nii muutus ahel ikka tugewamaks; armas- tatu pärast pidi ta ettevaatlik olema. Ja tõde, mille ta leidis kord, ja mille pärast kannatada näis talle nii enesestmõistetata- wana, see tõde taganes. Ei olnudki see weendumus, see oli waid arwamine, mille ta kord wõitnud, ja kui see nüüd warises, ei tunnudki Juan tunduwat walu. Kar- los aga, samu sammuult teed tehes jõudis kindlamale märgile; palawas armastuses oli ta sõbra haacanud, kes andis talle kõik: õnne, kindlust, troosti ja rahu, ja kellele ta tahtis tingimusi- ta anduda — ka kannatust ja piinajurmas! —

Jah, kind Sevillas oli hädaohtlik ja palaw! — Kus oli ta aga parem terwes Hispaanias? Üks käeliigutus wiis Se- villas, Walladoolibis ja igas teises lin- nas usklikke wanglainsse. Kõik kallid nimes, milliseid nimetas Don Karlos aukartuse ja imestusega, olid kustutatud, ja nende kand- jad waewlesid pimebas kongis. Igalpool walitjes äraandmine. Leegid tõusid taewa poole, mure waldas südameid.

Wangistatuist oli Karlos üks wiima- seist, triaani wanglad olid ju täis, nii oli wõimalik, et Karlos paigutati paljude teis- tega linnawanglainsse wõi mõnesse eramajja. Wiimajel juhusel oleks ehk wabastamiskatse wõimalik ja see salajane lootus elustas Don Juani. Wiimaks aga häwines see nõrk tugi: Karlos oli „janta kaaja's.“ Nüüd oli kõik lootus otjas — meeleheitel üüris Juan omale korteri wangla lähedale. Seal weetis ta walusaid tunde oodates, ehk näeb tresside taga ka wenna halli nägu. Siis jälle käis ta linnas, et mõnda kallis-

wara raha vastu wahetada, sellega lootis ta wangivahiti meelitada ja wennale wähe fergitust tuua. Nii kadusid kallid warandused, nii tõusis wõlg Mueral, perepõnna wiimasele omandusel. Juan tundis ääretut walu selle juures, siiski mis ei annaks ta kõik armastatud wenna eest? Ka Mu-
nebraaga teenreid püüdis ta meelitada, lootes nii pääseda suure inkwiisitori jutule. Kui ta see ei õnnestunud, läks ta ise triaani toredasse aeda, seal tahtis ta Mu-
nebraaga't oodata.

Siin kuulmata lufkus — ja seal maa all hirmsad torgid, kus piinati lugematuid ohwreid; need faks wastandit näriksid ta südant. Waewalt julges ta hingata kartes, et awalub ta mõte; häda, häda; ja jeda nimetaksid nad ujaks, jumalateenistuleks, mis ei olnud muud kui pörgulik kolemus! — Jõe äärest kostis rahwahulga rõõmu-
hüüded; Munebraaga, ehitud raske siidi ja kalliskiwidega, tuli lõbusõidult koju.

Nüüd ehk ei iial! Mupaklikult, kuigi mitte roomawa alanusega astus Don Juan ette, ja hästiwalitud sõnades palus ta jutulewõtmist. Püha walitjuse meistril ei näinud asi meeldivat. Uhfelt sammus ta mööda. „Tund ei ole hästi walitud, sennor,“ ütles ta külmalt, „ma wajan puhkust.“

Inkwiisitori saatkonnast astus frantsiiskaanimunk Don Juani ette ja küsis sügawa kummardusega: „Teie armulise loaga tahan ise kõrge rüütli asja Tema Suurusele ette tanda; tumen teid ju endiseist!“ Ja tõesti, kui Don Juan waatas munga laia, rõõmjasse näosse, tundis ta mungas oma endise õpetaja heatahtliku fray Sebastiani Gomezi.

Kardetud inkwiisitor sammus oma korteri poole, mis alus triaani teises otjas, kuna munk oma endise õpilasega kadus aia kõrwalkäitu. „Teie imestate, sennor, et leiate siin dominikaanimunkade seas ka ühe frantsiiskaanimunga. Wiibin siin küllajena. Pühendasin Tema Kõrgusele wäikele luuletuse, mis ülistab inkwiisitori wõrreldest teda ingel Miikaeliga, kes peab len-

dawat madu, neetud ketserlust, oma jalge all. See töö awas mulle härä inkwiisitori ukseid.“

„Ma ei kadesta teid selle rõõmuelse pärafray Sebastiani,“ hüüdis Don Juan kibedalt, „tahaksin teile waid meelde tuletada oma wenda Karlosti. Ta käsi käib halvemini, kui mõistan õelda; waabake sinna, ses tugewas tornis ta waewleb!“

„Püha neitsi, halasta!“ farjus fray Sebastiani hirmunult. „Selline tark, waga, kuulus mees; — see ei wõi olla!“ kaeblikult waatas ta ega mõistnud aidata. Wiimaks algas ta jälle: „Teda oli muudu nii kerge wõita, peaks ta tõesti olema kuusatusse — efsituse jattunud, ei oleks wiist liig raske teda jälle õigele teele saata.“

See oleks jalgamine, Juan teadis jeda. Ta tundis ka oma wenda, seal polnud midagi loota. Ja kas oleks Juan tahtnudki wenda teisena näha? See trundus oli ju ta wenna ilusaim ehe!

Juan oigas. „Kas ehk ei wõiks „kuldne wõti“? . . . Ka pühad ifandad ei pea teda põlgama“, ütles ta. „Kolm kuud on ta ju seal, ja midagi — mitte midagi ei ja ma taht teada! Eht teie külastajate teda fray Sebastiani, ja tooksite mulle mingi sõnumi? Päewal ja õösel waldas mind hirm; mõelge, kui teda piinatate, teda, kes kartnud walu ja piina!“ . . . Ta sõnad kadusid tawales muukumiles.

„Waewalt wõin ma seda“, rääkis fray Sebastiani pead raputades. „Dominikaanimungad teewad siin kõik. Ometi tahan ma fatsjuda, sennor; mis suudab teie kuld, mis suudab inimjõud, peab sündima!“

Nad lahkusid; munk sügawa kummardusega, Don Juan sügawa põlastustundega. Mis wõis fray Sebastiani roomawalt iseloomult loota? Ta kirjutas waid meelitawaid riime, kas leiab ta julgust oma endise õpilase faksuks midagi õelda?

Don Juanil ei olnud troosti; inimeste peale ei lootnud ta ammugi enam, lootus Jumalale oli kadunud kui suits. — —

Don Karlos järgnes oma wangistajale tol hirmuõöl kui uništaja. Ta wiidi um-

bes kümne jala juuruse ruumi võlvitud laega, trellidega kindlustatud akna ja kahe-kordse raudatud uksega; tool, oksteft matt, ja kats weekruusi olid toa ainuke sisseseade. Ei olnud see talle mõdras; kõik oli kui ammu tuntud, just nii oli ta endale kõite- kette fujutanud. Mis tulema pidi, oli sün- dinud; iial ei pidanud ta enam välisilma nägema, surm vaid võis teda wabastada.

Kaske uni wabastas ta mõtteist. Kui wiimaks päikejeriired ta äratasid, waldas hirmus tõde teda häwitawa jõuga. „Ka- dunud, — Issand Jumal, halasta mu peale! Ma olen kadunud!“ farjus ta. Müüd alles teadis ta, mõistis dieti: tema taga oli etu kõigi rõõmude, wõitluste ja püüetega, ta ees waid hirmus wangla, piinad, surm! Kuidas pidi ta seda kannata- ma!

Terwe päewa mäsfas hing; õö otla jooksis ta kui tagaetu kitsas ruumis edasi- tagasi. Palwe juri ta huulil, kui oleks talt kõiki wõetud — kõik! Igal uuel hom- mikul mõtles ta, et ta hirmus saatus lö- peb enne, kui weereb päew; mida kauem, seda hirmsamaks muutus aeg; üks oli kin- del: paawsti uuem seadus ei lubanud pä- rastiist ümberliffamiist, kord tunnistanud oli wang surmale mõistetud. — „Siis ta- han ma tohe kõik tunnistada“, tõotas ta omas südames, et hirmud ja piin ei lahu- taks mind mu Issandast ja Õnnistegijast!“ Do, ainult mitte araks minna, trundust murda!

Kuulis ta samme koja kiviõrandal, siis wotas ta juure igatsusega, ehk külasta- taks teda; ent kes pidi ta peale halastama? — ta oli unustatud! Selline troostita, lootujeta üksildus võis ka tugewaimailt mõistuse riijuda; Jumala halastus aga tühistas piinajate metsiku kawatsuse.

Karlofi mõllawasje mõttekeeruse tun- gis ihel päewal hele, peaaegu rõõmus hää, see laulis ijesuguses murraks:

„Mine munkade juurde, seal jooksewad nad! —
Seal liiguwad hundid, — ju läinud on nad!“

Don Karlos fargas üles. See kuul- dus wõidulauluna; kes aga julges siin triaani jügawuses, waenlaste küüsis wõidu- laule lauda? Murrak oli Karlofile tun- tud, kus, millal oli ta seda kuulnud? Ei olnud see talle omane puhas, kõlarikas kas- riilia keel, ei ka Sevillas tarwitaw anda- luusja keel, ka mitte talurahwa murrak ta mägilfel kodumaal. Ei, ei, ihelt waid, sel- lest oli ta kuulnud neid helisid, kes kord talle öelnud: „Eluweit nõrkejale, rahu rahutuile, walguft pimedaille; — ükski hind pole liig suur selle õnduse eest!“

Pisarad fergendasid müüd Karlofi sü- dant. Ei, Issand, kelle kätt ta seni pime- das hoidnud, polnud teda maha jätnud! Läbi patjude wanglajenite kõlas wõidulaul, ka siin weel oli Juliaano ta troost! Müüd wõis ta jälle õö ja pimeduse kõrwale õn- neliku walgušmaagawiku seada, ja tänu- likus rõõmus paisus ta hagele süda. Ta saatis wõidulaulule juubeldawa meloodilise wastukaja: „Issand kuuleb sind õnnetuse päewal. Jakobi Jumal on sulle warju- paigaks! Abi tuleb sulle pühast paigast ja su tugewus Siionist.“

Umetrik keelas tal sellise „lärmitsemise“, olewat keelatud „santa kaaja“ rahu rikkuda!

„Santa kaaja“ — püha maja! Põlkena kõlas see nimetus sellele hirmupaigale! Ja ometi wääris sünge ehitus juft tol ajal seda aunime, seft märtrid, kes täitsid ta konge, olid kallid Issandale, ta armu ofa- lised. Waesed ohwrid, kes nende raudsete müüride taga nutsid, palusid ja wõitlesid, on ehk siin ammugi unustatud, seal aga hiilgawad nad tähtedena, ja nende kustu- matu sära ületab maiste fangelaste ja wa- litsejate au! —

Wangide ihulikke piinu juurendas pöudne Andaluusia juwi; pealegi lastis ihuus Beneviidio neile wähe ja terwiswastast toitu anda, paxe, mida tundis Karlos waid wähe, sest ta toit jäi jageli puutumata. Aeg-ajalt, kui wäline kongiuts seisis lahti, lütkati hilju midagi head, saia ja liha, purpur-wiite wõi wiinamarju sisse Karlosi juureks imestujeks. Tänuulikult wöttis ta kummalise kingituse wästu, siiski oleks ta meeleldi salajast heategijat tunnud ja sama eelistuse ka Juliaanole ja muile wangidele palunud. Kas oli see ehk Herreera, teine wangiwast, kes oli kaastundlikum Beneviidiosi? Ta ei julgenud küsida: wanglaseinad on äraandlikud; kes teab, feda wõiks see küsimus häwitada; nii kuulatas ta igatsewalt, mil lähenejid sammud ferd kerged, hüplewad, ferd pikaldas, rasked, ja mõtles ja mõtles.

Ford järgnes leiwale ja lihale koputamine. „Põlwitage ja hoidke fõrw wästu trelle, fennor,“ hüüdis tajane hääl, „julgest! Head sõbrad pole teid unustanud. Mis ma teile tõin, on teie omandus, fennor; Beneviidio riisub, mis kuulub teile.“

„Kuidas nii? Mul pole midagi.“

„Ma olen wangiilema teenija ja tean, mis ta teeb. Kuid ükski ei tohi sest rääkida, kui ta ei taha hullkuda hirmsas mas-murras, füsternis Beneviidio majas.“

Karlos ehmus: „Waene naine, nii panete ihu ja elu kaalule — minu pärast?!”

„Tsjanda Jeejuse ja Tema nime pärast, olen waid waene, wilets naine. Don Juan, teie wend, warustab mu ijandat igajugu heade asjadega teie jaoks; ah, wäikejima oja waid saate teie.“

„Mu armastatud wend“, Karlosi rin-nus kees palaw igatfus ta järele, „oo,

öelge talle tuhat tänu; öelge talle, mul on hea, ma ei kannata, ja paluge teda mu nimel põgeneda — Inglismaale, Saksamaale, fangele, ära — ära! Zumal tasugu teile; ja weel, kui wõite, öelge mulle midagi mu wendadest: doktor Kristobal Losaadaft, fray Konstantiinost, don Juan Ponce de Leonist ja Juliaano Hernandezist.“

„Fray Konstantiino ei ole siin, muud olid ju piinapingil.“

„Surid?“ — Waewalt julges Karlos hingata.

„Halwem — palju halwem,“ öhtas waene naine, „kuid isegi Beneviidio imestas fennor Juliaano kindlust ja julgust. Ta tunnistas oma usku, kui ei kardaks ega tunneks ta midagi; ka piinad ei suutnud talt miskit wälja pressida, ta on fangelane.“

„Ja palk on tal kindel“, rääkis Karlos pühalikult. „Kohstupäewal seisab ta Zumala paremal käel, see waga ja truu sulane! Kui wõite talle karika külma wett anda, hea ema . . .“ Lähenejid kerged sammud, Karlos waitis.

„Püüan feda, fennor! — Arge kartke midagi, see on laps, Beneviidivi tütreke, ta tuleb mulle ütlema, et ifand on ju üles tulnud. Head aega, fennor, olge ettewaatlik ja waitige!“

Aeglaselt, nagu tinajaapais, hiilijid tunnud, päewad, nädalad ja kuud, don Karlos ei teadnud muud kui hirmust wangielu, ei oodanud pööret, jättis lootuse ja wõitlemise. Ifka enam süwenes ta Lude Testamenti, mida ta ei wõinud küll enam lugeda, mis oli aga sõna-fõnalt ta mällu wajunud. See oli ta troof, ta jõud, ta rikkus, ses wõis ta kõik ähwardawad ohud unustada.

Suur wõti ragises wälisuses, Bene-
viidio astus sisse ja wistas Karloji ette
mõned rõivad. „Pange selga“, ütles ta
käsikwalt, „ja siis tulge!“

Rüüija jaff ja laiab, ptkad pükfid olid
igale Kastilia aadlimehele häbiks, ometi
täitis Karlos kästu, kuigi seesmiste was-
tikujega.

„Wõtte kingad ära“, kästis ametnik
jälle, „palja jalu ja katmata päi astuwad
wangid auliste ifandate ette. Ja nüüd
tulge!“

Nii ta siis oli; ammuoodatud ja ja-
geli kardedet juurdlus! Karlos heitis põl-
wili ja palus rahu ja jõudu; siis jälgis
ta oma jubile läbi pikkade, süngete käitude
awatud ukteni.

Sügawa kummardusega astus ametnik
sisse, tuli jälle tagasi ja kästis Karlosil
üksi ruumi astuda.

Siin seisjs ta nüüd suures toredas
hammasjaalis inkwiisitsioonikohtu ees. Ta
kummardas wiisakalt, siis peatus ta pill
suurel krutjiskil ruumi tagaseinas. Pika
laua ümber istusid seitse inkwiisitorit, ühel
neist oli pea kaetud. See oli Munebraaga,
kelle elu eest Karlos tol hirmsal õõl nii
palawalt oli wõidelnud. Tema paremal
käel sirge, tõsine mees, dominikaanifloostri
ülem.

Notari käjul andis noor aadlimees
wande, et ta wäljas waitib ja siin tõe-
truult räägib, siis juhutati talle pink ink-
wiisitori pahemal käel, ja algas juurdlus
küsimusega, kas ta teab oma wangistamise
põhjust.

Rüüija üllatujets, wastolus püha walit-
suse seniseile kogemusele, wastas Don Kar-
los küsimusele kindla ja'ga.

„Nii tunnistate, et olete usust tagane-
nud, oma hinge rikkunud ja kõiki häid
kristlasi sõna ja teoga haawanud? Rääkige
kartujeta, kahetsejale on püha walitus lõp-
mata armuline.“

„Eest ajast kui tunnen tõde, ei ole ma
seda kunagi teadlikult jalanud.“

„Te wõite kaitsjat paluda“, ütles do-
minikaani prior, „samuti süüdistusakti ära-

tirja, ja et alla kahetõmmewite aasta, ka
kuraatori abi.“

„Dletabes, et salgate teile süütspandub
kuritegu“, rääkis Munebraaga, — „kas
teete jeba?“

„Loodame, et teete!“ Prior waatas
Karlosile tõsijelt ja paljuitlewalt silmi.

„Te tõendate oma süütu?“

Nüüd tõusis Karlos pingilt ja astus
mõne samm u ettepoole. Ei ta rääkinud
wägewaiga, kes hoidsid ta waest elu oma
kätes, ta rääkis waid ühega, prioriga, kelle
sõnust ta kõrw kuulis nõrka headusfõla.

„Tean, et tunnistamisega waid pikendan
oma saatuse muutmatus käitu. Mis lastu
mul sest? Tõendused, millised on teil, ei kao-
taks jõu, tunnistajad, kellelele toetute, ei pääse
mu ligi. Tilk, tilga järele presjite mult
tõde wälja, ega lajeks oma ohwrit wabaks.
Seepärast kuulge: Interlasjena, tõsiuflfikuna
seisan teie ees, mu lootus on Zumala ha-
lastus ja igawene elu, ei toetu ma inim-
armule!“

Tormina mühises julge tunnistus läbi
ruumi; walufas pettumuses pööris prior
kõrwale, Munebraaga juubeldas. Ta tah-
tis juurdluse lõpetamiseks märku anda, kuid
prior püüdis weel osawas kõnes ketserit
hoiatada, maalides talle ta koleda saatuse
tagajärgi: siin surm tuleriidal, seal piinad
igaweses tules, mis ei kustu. Wastand
neile — kiriku ja püha walitjuse arm igale
tõsijele kahetsejale.

Waitides, mahalõõdud pilgul oli Kar-
los kuulunud. Nüüd ta waatas tõsijelt
krutjiskile, siis wabalt priori näkku. „Dma
Isjandat ma ei jalg“, ütles ta rahulikult
ja selgelt, „te wõite mind hukata, kuid teie
üle sejab wägewaim Zumal!“

„Küllalt“, pahandas Munebraaga, haa-
ras kella, mis kutsus ametniku, ja kästis
Karlosil lahkuda. „Dns see painduw roog?“
küsis ta siis priorilt, „julge kui Lofaaba,
kartmata kui d' Arellaano wõi Juliaano,
jee wäfte saatan!“

„Ma loodan weel“, wastas prior, „hea-
dus ja waljus õigel määral wõiwad weel
sihile wiia.“ —

Järgnesid teised ülekuulamised, taheti teateid wangistatuist. Usjata, Jssand seisis ta kõrval. Ei avaldanud need tummad, kahwatud huuled wähematti, ka ähwardused ei mõjunud. Küll kartis süda piinatambrit, mitte enese nõrga ihu pärast, waid muude pärast, kelle nimesid wõis ehk hüüda mõistufeta olekus.

Tuhat piina kannatas Karlos selliste mõtete juures. Mõnikord lamas ta kui palawikus kongi kiviõrandal ja karjus surmahirmus: „Oh Jssand, laje wähemalt see karitas muist mööduda!“

Do, mitte õnnistegijat salata, — mitte armastatud wenda ära anda; nii nõder on liha, nii arg — süda; — ole mu juures, hoiu mind!

Seal — õhtuhämaruses — jälle ragin lukuangus; nähes alkaiidi wärises Don Karlos. Tund oli tulnud, seda ta teadis. — Mis ta Jumala poole hüüdnud, — ei kuulnud seda inimkõrw, siis ei mõelnud ta enam midagi, ei teadnud muud kui: „Ma olen Sinu; ole Sa mu tugi!“ —

Kui saabus hommik, oli kõik mööda. Ent oli see eila? Kas polnud see ju aastatuimned tagasi sündinud? Ta ei teadnud, ei mäletanud midagi. Kõik oli kui kustutatud. Oli meeles waid süinge ruum, tõrwikutega walgustatud, siis esimene, teraw, meesik walu; mis lõikas ta elu kahets: üks — lühike, õnnestaw osa, teine — arwamata pikk.

Müüd lamas ta seal kui furnu. Tume-punased palawikutplekid olid noorusilu ta kahwatanud näolt peletanud; suured sinised filmad läikisid ebaloomulikul.

Maria Gonzalez kummardas ta üle, püüdes teda paremini ajetada ja ulatas ta kuuwanud huulile külma alkawetti.

Karlosi huuled sõjastasid tänu; siis, kui Maria Gonzalez hakkas ta juurest minema, ütles ta veel: „Kui kohtate mu wenda, ema, ärge helge talle sest midagi — ial! — Ta põgenegu — põgenegu! See oli kole, — ent hirmsaim — tulek meelemärkusele . . .“ Järgnes waihus, mil Karlos elas veel ford mõttes läbi möödunud pii-

nad, siis lendas wõiduilme üle ta waewatud näo: „Ma olen wõitnud! — Ei, Kristus minus, — ta aitas mind läbi!“

Jah, ta oli wõitnud. Ei aimusti kõrkuse ega äraande-õna tulnud ta juust; ta oli kui kõrgustikul, eemal inimeste askel-dusist, wihast ja wihtamisist. Jäi talle waid üks nagu täis lõpmatut armastust ja kannatust, see waatas ta peale ta üffildus-tundel täis halastust, ka siis kui inkwiistorid, waimulikud ja õpetlased püüdsid teda keerdtüsimustega ehitada.

Kaugelt kofisid nende häälde ta kõrw; nende kolebaid wõimust tundis ta end kõrgemal, juur kirjeldamata igatus Juani järele oli waid maine tas. Kartmata tunnistas ta Jssandat, piibliga, mis talle nii tuntud, wastas ta kuulajaile, ja ta wõitis.

Kad seifid wäljas pimebuses, mis wõisid nad talle teha? Sageli külastas teda dominiikaaniprior, fanaatik, kes wähemalt seda ise tõsiselt uskus, mis ta ifka jälle suure õnawusega äralangenule ette kandis. Ka arstline abi oli talle kätte saadaw. Küll wõisid arstid haawu parandada, wenitatuud liitmeid paigale panna, — kustuwat elu ei wõinud nad uuendada. Ja wäljas oli kewad täis walgust ja lõhna ja läiget, ah, kewadet ei näe ta ial enam! — Kuld-apelsine, lõhnawaid apelsiniõisi, milliseid tõi talle wangiuulema tütrekene, kallistas ta wäsinud käsi, — see oli wiimane terwitus talle walgustillajest elult! — — —

Ühel pärastlõunal külastas teda frantsiskaanimunk: fray Sebastian. Piha walitsus lootis endise õpetaja heale mõjule, ja, tõesti, ta wõeti rõõmuga wastu. Ent pime, süinge wangikong rööwis mungal ta terwe kõneõnawuse, ta wõis waid kahetseda oma lemmikõpilase õnnetust. Ei leidnud ta aimusti manitsusõna. —

Ka see kawalus äpardus. Wangile oli ootamata jällenägemine heategu; fray Sebastian'ile aga muutusid sest tunnist Mu-nebraaga rõõmupeod wastikuts; Juani ülesandel ajus ta Rueraske, seesmiselt haaratud Don Karlosi julgest usutunnistusest. Wangi sõnumi wemmale: palawa

tänu kõige armastuse eest ja palve põgene-
neda, oli ta truusti edasi annud. Ta
palvele jäid Don Juani kõrwad kurdiks:
„Tulewal kuul süüdatakse tuleriit,“ rääkis
ta, „ma ei wõi minna.“

„Ei tohiks mõelda, et . . .“
Ka fray Sebastian vaikis.

„Ei ole see koleدام mööda, ei lahku
ma linnast,“ teletas Juan kindlalt. „Kuid
mitte enam sest, mõelge oma päästmisele,
fray Sebastian. Paadis sõidate weel sel põl-
mõne miili siit ära, palkate siis hobuse ja
olete enne hommikut ju kaugele sest pala-
vast maast. Elage hästi, — tuhat tänu!“

XII.

21. septembriks 1559 seisis Sevilla piiduriis. Arid olid juletud. Hulgasid liikusid tänawail, sest oligi uudishimulisi palju näha: tribüünid püha Frantsiskuse platsil, tulereiit San Sebastiani wäljal, mungad, kes tasase lauluga puid riita laudsid, — hirmuäratav pilt!

Don Juan tundis ääretut hirmu ja walu kalli wenna pärast, nii pikkanisi hiilisiid tunnid. Ta oli onupoja Gonsalvo juures käinud, oli taga ära leppinud. Donna Inez de Gartsia, oma õe juures ootas ta oma otša, ta oli jurija. Knebed ja teotused olid ta huultilt kadunud; Donna Maria y Bohorques'i eesküju ja wäike pruun raamat, millise ta Juan'ile hoidnud, olid muutuse toonud, mis näis nii imelikena. Juan ei mõistnud seda; taš wõitles kõik saatuse wõimu vastu, kiirelt ja rõõmsalt haaratud uus usk oli peaaegu wäärtusetaks muutunud.

Juba hommikul asus Don Juan tuppa, mille ta üürinud; seal ta wõis triigani wärawaid selgesti näha. Seal oli ta üksi, seal ei pandud teda tähele; wiha, kibedus, kurbus ja walu tohtisid seal takistamatult esile tungida.

Päikeste tõusus hakkasid peatiriku kellad helisema, neile jeltisid teised. Kodanitud toredas mantleis, kes olid endid wabatahtselt „jurmaturunnistajaks“ annud, kadusid lossi. Wähe aja pärast awanes lossi peawäraw, jurmarong astus wälja.

Kõige ees lauljad, kolleegiumi õpilased walges riides, siis grupp grupi järele. Esiti „kahetsejad“ kandes kustumud küünalt, neid kattis must käisita kum; siis „kõwad“ inetus kollases kunes, kõrgete paberimütšidega, need olid luterlased, kellede seas Luis d'Albreogo, Medel d'Espinoosa. Siis

weel õrnad naised, uhkelt sammuwad mehed kõrgemast aadlijoošt; neid tundis Don Juan, neid oli üle kahetšakümne. Walutawal südamel kiindus Don Juani pilt rongile; weel tial ei olnud ta näinud tšamarra't — musta kumbe, millele maalitud wääwlikollased leegid, hirwitawad kurabid ja hirmsad lendawad maod, — ega ka karrotsa't — farnajelt maalitud peakatet. Ta hirmus. Teiste hulgas tundis ta nelja kloostriwenda, ka „walge doktori,“ kes kahtles kuu, nüüd aga oli wõidurikkale otšusele jõudnud. Edasi — Kristobal d'Arrelaano, don Juan Gonsalez, Fernando de San Juan, kolleegiumi magister, — ja weel ta sõber ja õpetaja, dr. Vosaada. Lõputa rong; julgelt ja kartmatast astusid ühed, alandlitult teised, ent kõigis elas ühine usutruudus ja wõidurõõm. Ei jäänud maha wahwad naised: donna Isabella de Baena, Maria de Wirwes, Maria de Kornel, doktor Gonsalez'i mõlemad õed ja lõpuks rõõmus wõitja Maria de Bohorques.

„Do, mu Hispaania,“ hüüdis Don Juan meeleheitel, „on see ju au? — Kuristiku äärel seisad ja — hullu rahwas!“

Wetewoona wajas rong tašt mööda. Üht teadis ta kindlasti: üks armastatud — kardetud nägu ei olnud teiste seas.

Hirmsaim ei jaanud talle ofaks: näha kalli wenna jurmale sammuma; ehk olid ükšildus ja wangla ju oma töö teinud, wõi seisis jurm läwel, üks oli kindel — nad ei näe üksteist siin! — Ta kadestas kõikumatult usku neis ohwreis — kangelašis; waenlašile andestada? — Tialgi! — Tas oli kõik külm ja surunud!

Üks teine oli seda õppinud halas-taja Jumala armu läbi: Gonsalvo. Sa mal tunnil, mil wõitles Maria de Vo-

horques wiimasti wõitlust, oli ka tema hing põgenenud, wabanend, pääsend. —

Don Maanueli katses donna Beatrice'i Don Juanist lahutada jäid tagajärjetuks. Donna Inez ja ta mees toetasid Juani, ja nii pääsis ta wiimaks pruudiga wäikse küllakabeliisse, kus preesterlik õnnistus kinnitas nende abielu. Warsti sõideti Nue-rasse, et seal kaua oodatud õnne maitsta. Õnnelik oli waid Beatrice, Juani õnne tunnistasid leinaloorid. Ka wäike pruun raamat pani ta palju mõtlema.

Ka Dolores käis tõsiselt ja tummalt, ta oli kohujetruu kui enne, kuid päike ei paistnud tal. Ta rõõmustas oma noore peremehe õnnest, kuid leinas oma lemmikut werise südamega. Juan uskus wenna surma, oli ju wõimata, et ta nõrk teha kaheaastase wangistusele vastu wõis panna, Dolores aga kannatas tuhat piina mõeldes surmale, mis Karlosi veel ootab. Ta oli süüta, seba ta teadis, ta tundis ju küllalt head pruuni raamatut, tundis Teda, kes annab hingamise koormatuile ja wae-watuile. Ta oleks walmis kandma Karlosi eest üksilbuist, piina ja wangistust, kuidas ei peaks Karlos õnnistegija pärast jama kannatama? Ta truud, wahwa süda igatses Karlosi ja ta Päästjat.

Don Juan oli otustanud isade wiimase waranduse, wõlgadega koormatud Nueera müüa ja lahutada Hispaaniast, raske ohus Kastilia aadlimehelt. Siiski ta igatses paika, kus wõib wabalt oma usku tunnistada, ja Donna Beatrice'i kodu oli igalpool ta läheduses. Fran Sebastian oli plaanile wõidetud, isegi Dolores otustas wana armatksaanud lossi jätta ja minna oma isandaga laia ilma. — Üht pidi ta aga enne tundma, kindlasti teadma, muudu ta ei lahunud.

Oh, ja sellele ühele ei olnud wabastaja surm veel lähenenud. Nastaajad omal kiirel lennul tõid talle waid otsatuid päiwi, hirmudid, palawikupiina, elujõu kadumist. See oli ta wangipõlwe pikendamud, sest nii nõrk oli ta olnud kui teised tuleriidale läinud, et ta ühtki sammu ei wõinud astuda.

Nii woolas edasi ta waene elu, troostita, abita, rõõmuta. Ka Maria Gonzalez, ta heategija siin wanglas, sai oma heategude palga — wangistuse üksikus longis. — Don Karlos teadis, et paljud ta wendadest, õdedest lõpetasid wõitluse. Waluta, lootuses pea nendega ühineda, mõles ta neile. Torm oli tas waiuinud. Ja mis kasugi tasi? — Kas juudab puurilinnu tiivalööb puuri purustada? Parema Jumala armastusse wajuda ja waitida! Wõnikord tõstis ta hääle Issanda kiituseks, Issand on mu walguis ja mu õnnistus, keda pean ma kartma? Issand on mu elu jõud, kelle ees pean ma wärisema? Ehk oli troostiks mõnele wangile teada, et usuwend wiibib lähedal.

Oli ka nõrkuse ja meelegeitehetki, nõrk ihu tumestas waimu; ent suurem, wõitwam oli siiski walguis omas puhtas, taewalises selguses. Kes teda külastasid, neil wõttis ta sõjariistad oma alanduse ja häädufega, neid wõitis ta waimuterawus ja julgus. —

Nord waikel ööl kirisesid jälle wõtmed ukSES. Walu ja kartus puurisid wangi süda: „Piinapingile.“ Oli Don Karlosi ainus mõte. Benevidio käskis teda ruttu riietuda. Herreera otSis ta riidehilbud kofku; arwatawasti kambriwahetus. Siis mindi läbi pimedate kaidude, treppide wäikse lufustatud wärawa ette, seal tälja õue tähefelge õttaewa alla.

Selge, puhta õhu mõjul, millest Karlos nii kaua oli lahutatud, langes ta kofku. — „Julgust — julgust, fennor,“ sõjistas Herreera õjawõiklikult wangi toetades, „Teid wiiafke dominikaaniwanglasie, kus Teil parem.“

Ta antigi kloostriwendadele üle, kes näitasid talle ta uue toafefe. Karlos ei tunnund muud kui ääretut wäsinust, mis riisus talt mõtlemis- ja mõistmismõdime.

Õsimine, kes külastas teda teisel hommikul, oli priior. „Su kanqus, mu poeg, wihastas inkwifitiori, ja ta tahtis sind maa-alufe koopasse wisata. Seal poleks

ju elu kuudki kestnud. Jälle palusin ju eest ja, arvestades su noorusega, otjustati sind paigutata ühte tuppa tõsise kahetsejaga. Sa leiad seal paremad tingimused ja — mis tähtsaim — head mõju oma waelele hingele. Jälgi talle, ta kahetseb tõsiselt, on hoolas palumises ja paastumises, Don Juan hüütabki teda meil; olgu ta waew ju juures õnnistatud!

Don Karlos tänas wiisakal sõnal, ometi ei tahtnud ta priiori petta. „Ma tunnistan Teie headust,“ ütles ta, „kuid tagasi-pöörmisele see mind ei wi. Mu usk põhjened selgel Jumalalõnal, ja ennemini la-sekkin end triiani pimedamaisse nurka heita, kui et lalgaksin oma uhu.“ —

Peaaegu wastumeelselt sammus Don Karlos uude wangitambri, ent imestunult waatas ta uut tuba. See oli suur, puhas, suure afendega, sisaldas tarwilikke riistte, ijege elewandi luust rist ja jumal-ema pilt ei puundunud. Kahetseja enese kuju ei wastanud Karlosi ettekujutusile. Ei olnud ta jutukas, põrmishimuline askeet; taht paistis wainne, wiisakas mees, kes tõusis Karlosi tulekul toolilt ja kum-mardus sõnalauwata.

Ra söögialal ei rääkinud ta sõnagi; lühidalt ent wiisakalt wastas ta küsimusile wõi tähendas: „Jah, sennor —“, „Ei, sennor“, nähtawasti ei olnud tal huwi juurde-tuleja isikust; oli see ettewaatuselt wõi aas-taidkestunud üksildujest tingitud, seda Kar-los ei teadnud.

Tardunud ja külmad olid ta ilusad näojooned, neid elustas waid mõnikord wõimsam mõte. Karlosi kõitis mehe pilk; ikka jälle pidi ta mõtlema, kus ta teda ju enne näinud. Wõimata, — muidugi waew-les ta siin, eemaldatud elust, kauem kui Karlos'il aastaid! Ijege unenägudesse jäl-gis teda kahetseja kuju, kuidas ta kesköö tunnil ristki ees põlwitas, lugebes pikki ladinakeelseid palweid. —

„Olete wigane, sennor,“ ütles wanate kahetsejades, kui Karlos teisel hommikul piü-dis tuba pühkida. „Jah, sennor, piina-dest,“ wastas Karlos tasa. Nii säraw oli

ta nägu mõeldes, et tohtis Kristuje pärast kannatada; seeljuures tärkas kahetseja ime-line mälestus. Kas polnud ta enne sellist naeratuft näinud? Noor naine losiwära-wal nutab ja naerab, ta kõrwal poeg, nad saadawad lahkuja isa. — Warjuna oli see mööda libijunud.

„Nii seisate surmaootuse ees, sennor,“ ütles ta pika waikimise järele, „tunnusta-tud ketser? — Ah, ja nii noor!“

Nüüd tärkas Karlos'is armastus jelle waele äralangenu wastu, kes talle esimese kaastundesõna öelnud noil kahel aastal. Pikkamisi ja lihtsais, arusaadawais sõnns jutustas nüüd Karlos oma usnst, ja kahet-seja, too karbetud wastane, kuulatas kas-wawa huwiga, oli kui jookshid ta kuiwanud huuled karastawat jooki. Wiimaks kuulis kõrw waid hääle magusat muusikat, mis äratas tas mälestuse ammumöödunud õn-ness. „Waimliselt surmata õnnestus neil metsikul,“ mõtles Karlos, „ent mis aitab paastumine, üksildus — ta kuulub siiski Jumala ärawalitute hulka!“

Ja nii forbus ikka jälle; imeliselt tu-gew sibe ühendas mõlemaid, kelledest andis see, kes pidi saama, ja see sai, kes pidi teist pöörama. Kahetseja hinge paistis walgus, mälestused kerkisid tas möödunud aegest.

„Terwitasin Teid wastumeelselt siin, sennor,“ ütles ta kord hämarustunnil, „sest mu üksildus oli mulle armsaks saanud sest ajast, kui teadsin, millist head ja millist halba wangikaaslane wõib teha! Kumalate, ei, kurjade sõnadega andis kaaslane mu ära; lubatud wabadus jäi tulemata, ja — trahw Don Juan Alvarez de Santillanos y Menaya järel langes raste, rautatud üks jäänawalt finni!“

„Jsa — isa!“

Südamepõhjast tuli see hüüd, mee-le-märkujetalt langes Don Karlos kahetseja jalgele.

Wanatese silmilt langes wiimane kate. Sellepärast too imeline ühendus, sellepärast lendaski mõte ikka jälle naise ja lapse juurde! Üht poega oli ta armastanud ja

lõymata taga leinanud, teist polnud ta tun-
nud, ei midagi taft teadnud, ja just see tõi
talle walguft ta pimedasse öösse, tõi ar-
mastufe ja ufu; — jah, nüüd maksis weel
jeda enam :

El dorado

No hè trovato!

Ornalt tõstis ta maaslamaja ules ja
ajetas ta kui pehmel emakäel oma asemele.

Tund tunni järele lamas Don Karlos nii, siis ärkas ta viimaks. Liig suur oli õnn: isa leitud, isa puhtale usule tagasi võidetud!

Aegamööda muutus wanafesele arujamata uudis omaseks; ta pidi harjuma mõttega, et ei olnud Juan, keda ta mälestustis kannud, ta juures, waid teine, ennenägematu, kelle nime ta oli ette määranud, ja kel olid ema ilusad sinised filmad. Oma armastatud abikaasa surmast oli ta kuulnud, temaga oli kõik maetud, minewikuga lõpuarwe tehtud. Vühidalt jutustas ta omaft, metfitust saatuselt, mis wõis ka tugewaima häwitada.

Karlos tõendas jutustust sellega, mis ta Dolores'ilt ja teistelt kuulnud; tal õnnestus äratada isas huwi wahwa wenna wastu, wõita ta armastuse. Mõõbusid nõudalad täis tõsi, sügawat rõõmu, ja ometi rippus mõõk poja üle ja isa nõrk elujõud kahanes iga päewaga. —

Kuus kuud segamatut kooswiibimist näis inkwiſitorile ju küllalt pikk; sel ajal pidi kahetseja oma ülesandega walnis olema! Ent uuesti leidsid nad murdmatu wastupanu, julge tunnistuse. Nüüd kattes wiimane pikameele- ja halastuse-pael; walguna selgest taewast tabas noort aadeli meest surmaotsus. Ei kartnud ta oma waeſe, wiletja elu pärast, sellega oli ju lõpuarwe tehtud, waid isa pärast, kelle wiimane rõõm ta olla tohtinud. Ja ometi, kas wõis ta selle kõrge ülesande pärast Päästjat salata?

Walu armastatud poja pärast rõõwis nõrgestunud waimult wiimase jõu. „Me näeme jälle, Karlos,“ hüüdis ta, „tule ſiia, et ma ſind õnnistan! Mu jõud on otsas, ma lähen ſu eel igawikku. Ei, ära kutsu kedagi, ma ei waja nende armu! Sumala juures on arm, mitte inimeste juures;

oma Päästja saatel tahan ma üle läwe astuda!“

Sahutawa balsamina mõjus ſee auhine tunnistus Karlos'ile. Do, nii ſai talle osaks ülim, mis ta mõistnud paluda; ſee oli kaheldorne leidmine, enam kui unistas kord ta lapsik fantaasia!

Wihma monotoonne kohin andis maad punetawale õhtupäikſele; nois kiireis uinus wäsinud rauk, läks igawikku, puhtamaſje, ſäravamamaſje walguſe.

Ta woodi ääres põlwitas Karlos, hoides külma käe omaſ käes. „Õnn ſul, nad ei wõi ſind enam hirmutada; nende metſikust wõimust oled ſa kõrgemal, tänu Sumalale!“ —

Kui koitis uus hommit, astusid kaks küllalist tuppä, dominikaanipriior ja üleminkwiſitor. Nad kohmetasid nähes ſurnut; nii pea ei olnud nad lõppu oodanud.

Don Karlos tõusis üles. „Mu isa on waba!“ ütles ta julgelt.

Priior ehmus. „Miks ei ſaadetud mu järele? Kes oli ta juures? — Sai ta ſiriku wiimase troosti?“

„Mina üksi,“ wastas Karlos, „Teie troosti ta ei ſoowinud!“

„Sa waletad!“ karjus priior, „ma wõitlesin ta hinge pärast palawas palwes; ta ei wõi hukkuda, — ei tohi ketſerina põrgu minna!“

„Ta uinus rahus, Kristus, Päästja, on ta wabaſtanud, teie wõim on murtud.“

„Teotaja — neetud ketſer!“ kiſendas priior wihafelt, „ſelle waeſe eſkinud hinge hukkaja, — kuid ei, ſee oli wale, ſamuti ſui ſu uſki!“

„See on tõde; — teie wõim ei puntu taſje enam. Armuline kõikwõimas walitseja wajutas taſje oma rahumärgi, ta läks digete juurde!“

Walus ja wihas waatas prior furnu rahulisele näole: „Wõiks kahwatanud huuled weel rääkida, nad tunnistaksid puhtast katoliiku-usust. — Sina aga pead homme ju furnute seas olema; Neetud ketser, siin kuulutame sulle su otstufe; ma tuliu halas-tawa südamega sulle weel ford armu pak-kuma, müüd aga mine — mine igawesse põrguhukatusse!”

„Jah, kangekaelse patusega anname ju homme ilmliku walitsusele üle, „weel ford pakume sulle armu: tahad ja täna kahe-tседа, patu tunnistada ja kirikult armu paluda, siis saab sulle tulefurma asemel pehmem karistus — poomine — ofsaks.“

„Homme?“ kordas Karlos mõtteis, homme näen ma Kristust, oma Päästjat, palest palese, oo, jeda rääkimata õndsust!”

Ülemintwijsiitori waldas aukartusetunne, ei jätnud waitne suurus teda puudutamata.

„Mõelge oma waehe hinge õndsusele,“ hoiatas ta tungiwalt.

„Mu hing on warjatud Kristuses.“

„Kas ei hirmuta Teid kole tulefurm?“

„Tema on mu juures, kelle ees pean ma wärisema?“

„Teie aus nimi häbistatakse,“ rääkis intwijsiitor, „Te peate hullkadesi läbi sam-muma, need pilkawad, teotawad Teid too-relt; — kas ei hirmuta Teid tiamarra — karrotsja? kas ei ole häbistaw seista eesli-ajaja kõrwal?“

„Juliaano Hernandez? — Pole arm-samat jeltfilit! Meie oleme Kristuse wõt-lejad, Tema käsi warjab meid! Üht waid palun Teilt: austage selle kalli furnu muld-set jäänuist, andke talle haud; — loodan Teie halastusele!”

„Te palute laiba eest, miks ei palu Te enese ja oma waehe hinge pärast?“

Kiusajad olid läinud, Don Karlos jeda ei märganud. Teda waldas imeline rõõmu-tunne, mis ei annud maad muile muljeile. Alles õhtu eel wõttis ta wäikese raamatu, millesse isa mõnikorn märkeid teinud, ja saatis wiimase terwituse elule:

„Mu armastatud isa läks täna rahus Tema juurde. Homme lähen ka mina

karmimat teed sama rahusse. Issandale olgu tänu ta headuse ja armu eest; Ta walmistab mulle ajeme omas majas! — Karlos Alvarez de Santillanos y Menaya.“

Wiimast korda ta maine nimi; nii kauge, nii wõõras näis kõik see, kaduwa kellabelina.

Weel ford wõttis ta wäikese raamatu: „Jumal õnnistagu sind, Juan! kirjutas ta lõpuks, — wiimane kibedus oli wõid-detud. — —

Alguasiilid astusid jisse, et teda triani tagasi wiia. Ta kummardas üle armsa laiba ja suudles jeda. „Sa ei maitšnud furma, ka mind wiib Päästja armulikult läbi. Nägemiseni igawesse walgusjääras!“ —

Teist korda ajus ta oma süngesse kongi, müüd waid lühikesteks ajaks!

Teisel hommikul tõusis talwepäike sel-gest. Triani wärawad awanesid — wiimast korda. Kõigi teiste usutunnistajatega sammus Karlos kindlal sammul wälja, läbi maije teotuse ja häbi rääkimata õndsuse.

See oli wõidurong. Karlosi lootused olid täitunud: kartus ja rahutus olid ära, jäi waid üks soow, et ta armastatud wend, ta Juan, oleks sel tunnil kaugel! — —

Kui päite jälle järedeks alla waatas martriwerega joobetud maale, oli kõit mõöda. Truu sulane läks awatud armu-uksest igawesse ellu. — — — —

Talwerahus seisis waitne Mueera, war-jates endas perekonna-õnne, millist tunes-tas leiu ühe järele.

Beatrice oli tõsisemaks muutunud, Juani walu tegi ka tema südamele haiget, siiski trööstis teda ta lapse magus naera-tus. Ta emalik uskus leidis lapse näote-les ta armastatud mehe jooni. —

Wana Dolores oli ühel päewal oma isanda kutsunud wälja saali, ta näis wäga rahutu.

„Kaks floostri wenda peatuwad külas,“ rääkis ta, „nad pidada jutustama suurest usupidustusest, mis peetakse Sevillass juba

jel kuul. Kui me teakime — kindlasti teakime . . ." ta hää! kadus piirarais.

"Sa waewad end, hea Dolores; mulla juures wõitsid nad weel oma wiha kustutada, — ta puhkab Jumalas, ju laua — laua." Waewalt juutis Don Juan enda üle walitseeda.

"Ent see oleks ometi kindlus," ütles naine jälle, "ah, selle kindluse pärast käiksin healmeelisel palja jalu tee Sevillasse ja tagasi!"

Seal oli ka Juani otjus walmis. "Ma lähen! Bangu Sorge hobused walmis, homme hommikul lähme teele."

Rahutu oli ta sel päewal, tungal oli ta hinge langenud. Koibuhamaruses kihutafid ju mõlemad Sevilla poole. Linnal lähedal tahtsid nad peatuda, puhata ja sõda hõbuseid.

"Waadake, fennor, linn leekides," hüüdis Sorge äkki; hele tulekuma pani säravad tähed kahwatuma.

"Tuli on wäljaspool linnawärawaid," hüüdis Juan kohtumult; — "seal wõideldakse raskest wõitlust; palu — palu nende waeste hingebe pärast!"

Ta oma huulilt tulid waewalt palwe sõnad, ta nimetas mõnda, keda arwas praegu piinas ja waewas: Juliaano Hernandez — fray Konstantiino — ifegi sõprade nimed ei tulnud talle sel hirmsal hetkel meelde.

"Sennor," ütles teener, "seal all on küla. Hobused on ju tugewasti sõitnud ja wajanawd puhkust."

"Puhaku nad pärast, — ei maga Sevilla sel hirmsal ööl," wastas Juan ägedalt; tulekuma ajas ta edasi ja edasi.

Weel tahtumiline metsik ratsutamine ja hobune peatus Donna Inez'i maja ees. Ta koputamist kuuldi, awanes wäraw. Teentja seletas, et proua olewat haigena suurelt ohwripeolt koju tulnud, kuid tahtwat siiski Don Juan'iga rääkida.

Täki aja pärast ilmus Donna Inez, ja Don Juan ehmus nähes surmukahwatut nägu, tardunud, kustunud silmadega. Nähtawasti oli ta wäga laua nutnud, nüüd

siiratas ta wäsinult mõlemad käed onupoja poole: "Oh, onupoeg, see on hirmus — hirmus!"

Juan'is tärkas ju kartus: "Ma ei mõista Teid, Donna Inez," kogelbas ta.

"Püha Maria! — Kas Te siis ei teadnud . . ."

Don Juani silme ette kerkis pilt, kuidas inkwiisitorid kustutawad wiha oma furnud ohwri kallal: Wäike must kastike ketseri tuhaga, selle kõrwal puust kaju kannab tsamararat ja karrotsat, millele maali tud Santillanos y Menaya'de kuulus nimi! — Ent Inez'i silmad nägid elawa ohwri, näo täis tasanudust ja rahu, see nägu jääb ta ette wiist surmatunnini.

"Duba mind sulle öelda, Don Juan, ma ei tahtnud sinna minna, sest wiimasele põletamisepühäl juri mu armas wend Gonzalvo; kuid Don Gartsia nõudis seda; ka pidi wanglas surmud Donna Juaniita de Bohorques'i süütuks awaldatama ja ta warandus omaksile tagasi antama. — Dota, lahe ma räägin edasi! Mii palju naissi oli surmamõistetute hulgas, ma ei wõinud sinna waadata, pidin ifka jälle Maria'le ja doktor Kristobal'ile mõtlema. Seal juhtis keegi mu tähelepamu wäiksele mehele, kes näitas taewa poole ja julgustas omi sõpru troostisõnadega, ja enne kui don Gartsia jõudis hüüda: "Ara waata sinna!" — olin ma ju teda — teda näinud . . ."

"Teda?" kargas Juan, "teda — elawalt?"

Troostita muusumine oli wastuseks. "Tema see oli, kindlasti! Sama armas nägu, ei olnud see kurb, ei hirmul; näis, et ta oli palju kannatanud ja oli nüüd kõigest kõrgemal. Kartmatalt waatas ta ringi, kui näeks ta föit, ja ometi näis ilu oma kannatusiga taht kangel. Otsused loeti ette, algaasiil andis iga ketseri kepihoobiga ilmliku kohtuwõimule üle. Repihoop talle, ja kiendades kikkujin ma, — don Gartsia ja mu wend Manuel töid mu koju."

"Ja ühtki sõna — ei ainuiski wiimast sõna talt?" oigas don Juan; weri kohi-

jes ta kõrvus, filme ees woogas tule- ja weremeri.

„Ei ainuiski silpi. Delbafje, et ta triaani õues eesliajajaga rääkinud ja üht kahetsejat, Maria Gonzalez'i armastuses trööstinud.“

Don Juan ei kuulnud enam; walu ja meeleheite kihutajid ta wälja, otseteed dominiikaanikloostri poole.

„Mine magama, muretse hooste eest,“ hüüdis ta ehmunud Jorge'le; „homme warahommikul San Isidro suurel wärawal!“

Kümne minuti pärast äratatakse kloostri wärawas unise munga ja teatas, et joowib priiori näha.

Mida ta siin dieiti tahtis? Priiori wastutusele wõtta, talt wenna werd nõuda? Ta ei teadnud. Kui wiimaks priior sisse astus õnnistusejoowiga: „Rahu olgu sul, mu poeg!“ — siis largas ta üles kui meeletu.

„Teie õnnistusele wiiskan ma needmise wastu! Jah, ma wannun Teid; ei, ma kutsun Jumala needmise Teie üle, Tema taifugu Teile, mis Teie mu waele, süüta wenna wastu patustanud! Ei ole te Jumala teenrid, te olete Ta wihtlajad; kõik need piinad, waeste ohwride veri ja tulekuumus saagu Teile ofats kohtupäewal!“

„Snimene, sa oled meeletu —“ Priior taganes mõne sammuni Juani ahwardawa käe ees. „Olete mõistuse kaotanud, ma ei taha Teid kuulda. Teil on naine ja laps, — muretsege wähemalt, et need saawad pelgupaika. Rende pärast loobun omaist õigusest Teid kohe wangistada; ju ammu olite raske kahtluse all, ent kõigile küsimusele wastas Teie wend waikimisega, ja see päästis Teid.“

Murtuna langes Don Juan lähimale toolile. „Minu pärast — minu pärast,“ oigas ta, „ja mina — ma ei aimanud seda!“

„Fray Sebastian Gomez teadis jesi,“ rääkis priior tõsiselt. „Ja nüüd kuulake: mis Te siin teotanud, see annaks Teid filmapiikelt intwiifitsioonikohtule, seda

teadke. Ma pean Teie peale püha walitfufe ees kaebama, seda nõuab mu siidame-tunnistus, ja see sünnib täna nädala pärast, pidage meeles. Walgustagu Jumal Teie siidant, — ma andestan Teile!“

Priior oli toast läinud. Juan ei märganud seda. — Warsti tuli munk ja pani wiina ja leiba lauale. „Mu isanda priiori käjul,“ ütles ta taja. Juan liikkas põlastawalt kõik patutawa eemale ja tõusis täiesti murtuna toolilt.

„Wabandage, ehtfellents,“ algas munk jälle, „üks surmamõistetuijt — arwatawasti mõni faugelti fugalene Teile — wiibis kaua siin wangina. Ta äraminekul pühkifin ta toa ja leidfin selle siin.“

Juan haaras patutud wäikefe raamatu: „See wang oli mu wend“, ütles ta uhtelt; siis kinnitas ta mõõga wõble ja sammus honniikutellade helifedes kloostrist.

Tema Karlos, tema fallis! Piinad ta ümber, — see kiskus ta siidant! Wäifimult faabus ta wiimaks Isobros'e. Kloostriaias heitis ta maha ja hakkas raamatut uurima, mille munk talle annud. Efti tundis ta pettumust, käekiri oli wõõras, siis aga oli ta siigawasti liigutatud, kui luges Don Juan d'Alvarez'i õnnistust ta pojale Juan Rodriigo'le. — Ja wiimaks wennalt märkmeid, ta Karlofilt! Weel korra luges ta kõik läbi; nüüd ta mõistis, mida ta waewalt julges aimata: Isa ja poeg siin all juba ühendatud ja seal ka igawitufaras! — „Parim sai sulle ofats, ja hea, truu!“

Wiimaks tõusis Juan. Ta oli priiori mõiftnud: weel üks nädal! Ta pidi rututama, et naise ja lapse wiia maale, kus wõidi takistamatult usku tunnistada.

Munkadelt, kes tahtfid teda kinnitada, palus ta waid üht: eilase hirmsa sündmuse pealtnägijaga kõnelda. Tuligi noor munk, kes wastas Juani küsimusele, ainjale, mis talle weel tähtis: „Kui kangelane: rahulikult, waifelt ja kiirelt!“

Sõnata tänus surus Juan munga kätt. — „Nüüd laske mind — laske mind minna, kiirelt möödub aeg! Du mu teener

seal, las ta paneb kõik valmis, sekunditki ei või ma viivitada!"

Mõni minut hiljem kihutasid kaks ratsanikku Sevillast Mueera poole. Zumal warjas neid, weel ei olnud hilja. Kurb oli tagastitulek isade loksi, ja siingi pidi kiirustama, kui armsaim viimane maine warandus ei pidanud püha walitsuse saagiks saama. Donna Beatrice ei küsinud, ei kaebanud; Juan ei võinud nüüd rääkida, seda ta teadis; kuid Juani rahwas oli ka tema rahwas, Juani Zumal — tema Zumal, — ka neile pidi kord ilusam toibupüua sarama. — — —

Rats nädalat hiljem lõikab kaubalaew

Radis'i lahe siniwooge. Leinarõivas daam toeb pardale, ta tumedad silmad waatawad lootusriftalt kauguse. Ta kõrwal seisawad frantsiskaanimunk ja wana teenija lapfega; mitte kaugel ka teener, tähelepanu äratav ilus, uhke kõnnaku ja wiisaka kommetega. — Ka tema, Don Juan Rodriigo d'Alvarez waatab lootuses ja tänutundes töötatud maa poole. Ohud, walu ja hirmud jääwad maha, samuti kodumaa ja isamaja; ta wõtab kaasa waid oma kalli usu ja leina armsa furnu järele, aujama, parima inimese järele, kes olnud talle kallim! — Üks, kes oli kutsutud, walitud ja truu leitud! —

105

~~Original~~
648 (1.2.28)

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

Z-199038